

”Hur ska jag profilera mig för att gå hem?”

En kvalitativ intervjustudie om hur unga kvinnor resonerar kring sexualisering och självsexualisering.

”How am I supposed to profile myself to be appreciated?”

A qualitative interview study about young women’s reasoning about sexualization and self-sexualization.

Examensarbete för kandidatexamen inom huvudområdet Socialpsykologi.

Grundnivå 15 högskolepoäng
Vårtermin 2022

Caroline Bogren & Emelie Kjellman Ask

Handledare: Lika Rodin

Examinator: Sara Andersson

Deklarering

Härmed intygar vi, Caroline Bogren och Emelie Kjellman Ask, att vi på egen hand och utan otillbörlig hjälp genomfört denna studie inom ramen för det Socialpsykologiska programmet vid Högskolan i Skövde under vårterminen 2022 för att erhålla en kandidatexamen i socialpsykologi. Vi intygar även att de källor som använts listats i referenshanteringen samt att denna studie inte tidigare lämnats in för examination eller publicering någon annanstans.

Datum: 2022-04-29

Sammanfattning

Kvinnors kroppar och sexualitet har historiskt kontrollerats och styrts, men att leva som kvinna i Sverige idag innebär ur många avseenden ökade friheter och rättigheter. Samtidigt finns det fortfarande en mängd potentiella utmaningar för kvinnor att förhålla sig till relaterat till kropp och sexualitet i en, vad som kan beskrivas som, allt mer sexualiserad kultur. Syftet med studien var att få en djupare förståelse för hur unga kvinnor i Sverige idag resonerar kring sexualisering av kvinnokroppen. Den teoretiska grunden vilar på socialkonstruktionism och Butlers performativa genusteorier. För att besvara syftet genomfördes två fokusgruppintervjuer och fem individuella djupintervjuer med tretton kvinnor i åldrarna 21–35 år. Resultatet visar att kvinnornas syn på sexualisering och självsexualisering har varierat beroende på vilken livsfas de befunnit sig i. Samtliga ansåg att sexualisering av kvinnor fortfarande är ett problem i Sverige idag och att de inte betraktar kvinnors sexualitet som frigjord. Självsexualisering beskrevs delvis som stärkande och möjliggörande för kvinnors sexuella frigjordhet, men problematiserades också.

Nyckelord: kvinnor, sexualitet, sexualisering, självsexualisering, femininitetsnormer, genus.

Abstract

Women's bodies and sexuality has historically been controlled and disciplined. However, for women in Swedish society today, there are greater possibilities to cater one's freedom and civil rights. At the same time there are still several potential challenges for women to relate to in relation to body and sexuality, as the culture has become more sexualized than ever before. The main purpose of this study was to gain a deeper understanding about how young women in Sweden today reason about the sexualization of women's bodies. The theoretical ground lies on social constructionism and Butler's performative gender theories. Two focus group interviews and five individual in-depth interviews were implemented with thirteen women in the ages between 21 and 35 years to answer the study's main purpose. The result shows that the participants' view upon sexualization and self-sexualization has in great terms varied depending on where they have been in their life course. Every participant did consider sexualization to still be an issue for women in Sweden today, and did not consider women's sexuality to be truly liberated. Self-sexualization was, in some ways, described as strengthening and enabling for women's sexual liberation, but were also problematized.

Key words: women, sexuality, sexualization, self-sexualization, femininity norms, gender.

Förord

Vi vill rikta ett stort, varmt tack till samtliga respondenter som medverkat och generöst delat med sig av sina tankar och upplevelser i såväl fokusgrupper som individuella intervjuer. Till vår handledare Lika Rodin – det har varit mycket värdefullt att ta del av Din kunskap och erfarenhet. Vi är glada att just Du handlett detta arbete och stöttat oss i våra idéer, tack!

Tack till våra familjer för stort tålamod och omtanke i perioder som varit påfrestande under arbetets gång. Och, slutligen, tack till varandra (Caroline & Emelie) för stöttning, gott samarbete och växeldragning under hela arbetsprocessen.

Innehållsförteckning

1. Introduktion.....	1
1.1 Inledning.....	1
1.2 Syfte och forskningsfrågor.....	2
1.3 Disposition.....	2
2. Teoretiskt ramverk.....	3
2.1 Genus – Performativitet & Den heterosexuella matrisen.....	3
2.2 Objectification theory.....	4
2.3 Intrycksstyrning.....	5
2.4 Feminism och post-feminism.....	5
3. Tidigare forskning.....	6
3.1 Socialisation & Femininitetsnormer.....	7
3.2 Självsexualisering & Empowerment.....	9
4. Avgränsning.....	11
5. Metod.....	12
5.1 Metodval.....	12
5.2 Urval.....	13
5.3 Empiriskt instrument.....	14
5.4 Etiska överväganden.....	15
5.5 Tillvägagångssätt.....	16
5.6 Transkriberingsprocessen.....	17
5.7 Kvalitetskriterier.....	18
5.8 Analysmetod.....	18
6. Resultat och analys.....	19
6.1 Socialisation – Från sexualisering till självsexualisering.....	20
6.2 Självsexualisering som frigörelse.....	23
6.2.1 <i>Frihet och egenmakt</i>	23
6.2.2 <i>Statement</i>	26
6.3 Kroppsövervakning.....	27
6.3.1 <i>Attraktionsförmåga</i>	27
6.3.2 <i>Avsexualisering</i>	30
7. Diskussion och slutsatser.....	32
7.1 Reflektioner och framtida forskning.....	36
Referenser.....	38
Bilagor	

Introduktion

1.1 Inledning

Kvinnors kroppar och sexualitet har genom historien kontrollerats och styrts – men att leva som kvinna i Sverige idag innebär ur många avseenden rättigheter och friheter som tidigare varit, och för kvinnor i många delar av världen fortfarande är, begränsade eller icke-existerande. Feminismen har haft stort genomslag och inflytande i det svenska samhället vilket visar sig, inte minst, inom politiken där Sverige ligger i framkant vad gäller jämställdhetsarbete och genusfrågor och rankas som etta i EU:s jämställdhetsindex (European Institute for Gender Equality, 2020). Jämställdhetsarbetet avspeglas i såväl lagar, regleringar och samhällsinstitutioner som befolkningens medvetenhet inom dessa frågor. För kvinnor har detta inneburit att rättigheter till den egna kroppen successivt utökats och stärkts, men fortfarande finns det potentiella utmaningar för kvinnor att förhålla sig till och navigera kring relaterat till kropp och sexualitet.

I många samtida västerländska samhällskontexter har en markant sexualiserad och konsumtionsinriktad kultur kommit att utvecklas och få fäste, där kvinnor ofta presenteras som aktiva, sexuella subjekt med fokus på personligt agenskap – men där deras kroppar också granskas och övervakas på en nivå som inte har tidigare historisk motsvarighet (Gill, 2007, s. 163). *Sexualisering* av kvinnokroppen; att kvinnors fysiska och sexuella attribut och egenskaper lyfts fram- och värderas som mer betydelsefulla än andra aspekter/egenskaper av identiteten, har under många år diskuterats och problematiserats – inte minst vad gäller sexualiserande porträtteringar av kvinnor i media (American Psychological Association, 2007). I Sverige finns fortfarande ingen lag som reglerar könsdiskriminerande och sexualiserande reklam, vilket FN riktat kritik mot (Regeringen 2016), och Sveriges Kvinnolobby (2020) påtalar är ett växande problem eftersom reklamen i samhället ökar – i synnerhet på internet. *Självsexualisering* (att på egen hand framställa sig på ett sexualiserande sätt) beskrivs kunna uppstå som en konsekvens av att individer lärt sig att sexualiserande beteenden och utseendeattribut erkänns och belönas av samhället och andra människor (American Psychology Association, 2007). Inom den feministiska disciplinen diskuteras huruvida självsexualisering kan betraktas som stärkande/frigörande för kvinnor, där en del menar att individens subjektiva upplevelse bör avgöra, medan andra argumenterar för att det fortsatt låser fast kvinnor i en underordnad position. Förutom dessa diskussioner kan konstateras att med självsexualisering följer ofta krav på kvinnor att anpassa sig till, och efterleva, rådande normer kring skönhetsideal.

American Psychology Association (2007) lyfter i sin rapport *APA Task Force on the Sexualization of Girls* fram att det behövs mer forskning för att få en ökad förståelse för vilka kort- och långsiktiga konsekvenser sexualisering, och att “köpa sig till en sexualiserad väg till makt”, kan ha för kvinnor. Vår studie riktar in sig på kvinnor i åldrarna 20–35 år och deras resonemang kring sexualisering och självsexualisering i den svenska kontexten. Området är viktigt att studera eftersom utvecklandet av sexualiteten, och frågor relaterat till detta, är en stor del livet och bidrar enormt i unga kvinnors identitetsskapande. Eftersom feminismen haft ett utpräglat inflytande i Sverige inom såväl statlig politik som samhällsdebatter upplevs det intressant att få en inblick i hur detta kan avspeglas i hur kvinnor resonerar i frågor gällande kropp och sexualitet. Från ett socialpsykologiskt perspektiv riktas i den här studien fokus på de sociala och strukturella faktorer som kan inverka på kvinnors tankar och upplevelser av forskningsområdet. Ämnesrelaterade teorier och begrepp (med fokus på Butlers performativa genusteorier) kan bland annat bidra med förståelse för hur dessa upplevelser utvecklas genom mellanmännsliga relationer/interaktioner och samhällseliga normer. Vår förhoppning är att resultatet ska kunna leda till intressanta reflektioner för tjejer/kvinnor i alla åldrar och för yrkesverksamma som arbetar med frågor som berör sexualitet och genus.

1.2 Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med studien är att, från ett socialpsykologiskt perspektiv, få en djupare förståelse för hur unga kvinnor i Sverige resonerar kring sexualisering av kvinnokroppen.

Vi utgår från följande frågeställningar:

- Hur resonerar deltagarna kring hur deras föreställningar om femininitetsnormer utvecklats genom livet?
- Hur resonerar deltagarna kring sexualisering och självsexualisering?

1.3 Disposition

I avsnitt två presenteras de teoretiska ramverk och begrepp som använts för tolkning av den insamlade datan i analysarbetet och i avsnitt tre presenteras tidigare forskning som bidragit med ökad kunskap inför forskningsområdet och använts som jämförelser med den här studiens resultat. Hur artiklarnas resultat anses relevanta, samt vad som skiljer dessa studier från vår egen, förtydligas också i detta avsnitt. Avsnitt fyra presenterar den här studiens avgränsningar. I avsnitt fem redogörs för metodologisk utgångspunkt, metodval, urval, tillvägagångssätt,

transkriberingsprocess, analysmetod, etiska överväganden och kvalitetskriterier. Avsnitt sex omfattas av resultat och analys och avsnitt sju av diskussion och slutsatser.

2. Teoretiskt ramverk

Det här avsnittet omfattas av en redogörelse för teoretiska utgångspunkter och begrepp, vilka kommer att användas som ramverk för studien och tolkning av empirin. Studien utgår från ett socialkonstruktionistiskt perspektiv, där individers verklighet och meningsskapande ses som produkter skapade i interaktionen med omvärlden och andra människor. I arbetet med att analysera den insamlade empirin, med hjälp av de teorier som vidare kommer att beskrivas, utgår vi från en kritisk socialpsykologisk ansats – där omgivande samhällsstrukturer i hög grad ses som inverkan för människors möjligheter att navigera i sin omvärld. Teman/begrepp som behandlas är: *genus – performativitet och den heterosexuella matrisen, objectification theory, intrycksstyrning* samt *feminism och post-feminism*.

2.1 Genus – Performativitet & Den heterosexuella matrisen

En stor del av de förväntningar individer möts av i samhällets kontext kan relateras till människors tankar kring könsroller, det vill säga normativa föreställningar om vad som representerar “manliga och kvinnliga” egenskaper. Dessa utvecklas i ett socialt samspel med omgivningen och påverkar människors beteende och identitet (Gisselman, Hemström & Toivanen, 2018, ss. 68–69). Butlers framstående genusteorier belyser att könsidentiteter ofta ”ageras” och kopieras från dominanta kulturella representationer av femininitet och maskulinitet så att individer kan passa in i de roller som, enligt samhällets normer, är avsatta för dem (Gough, McFadden & McDonald, 2013, s. 213). Hur individer definierar könsroller och sexualitet sker, enligt Butler, via den heterosexuella matrisen där kön och sexuella beteenden antingen ses som normala eller avvikande. Att individer som inte lever upp till normer och förväntningar ofta betraktas som avvikande beror på att denna matris betraktar kön och sexualitet som något fast och tydligt som inte går förändra (*heteronormativitet*). Butler ställer sig kritisk till detta och menar att det är i det performativa (tal och kroppslig iscensättning) som kön skapas och reproduceras (Johansson och Lalander, 2018, ss. 83–84). Könsrollen betraktas därmed just som en *roll* som individen agerar. Hon menar att genus och könsroller därför endast kan betraktas som äkta i den mån de genomförs, och att individer antingen kan rätta sig efter förväntade könsroller, eller bestrida förväntningarna genom att agera på ett sätt som går emot kulturella normer/förväntningar (Butler, 1988, s. 527). Genus och kön

ses på så vis följa en modell som gynnar könsreglering och könskontroll, där individer som inte lyckas uppträda i linje med könsrollen bestraffas på olika sätt – medan de som lyckas belönas (ibid, s. 528). I relation till vår studie bidrar dessa genusteorier med förklaringar till varför individer ofta formas till att agera i linje med den könsroll som är relaterad till det biologiska könet. Att individer möts av antingen sanktioner eller uppskattning, beroende på hur väl de efterlever rådande könsnormer, bidrar med förståelse till varför många kvinnor konformerar till en stereotyp "kvinnoroll" trots att detta kan upplevas belastande. Eftersom könsroller betraktas som performativa, flytande och förändringsbara ses individer dock ha möjlighet att röra sig utanför normativa könsrollers bestämmelser om de vågar gå emot samhällets förväntningar.

2.2 Objectification theory

Kvinnors kroppsuppfattning och självbild kan i många fall ses vara påverkad av hur andra bedömer och värderar deras utseende. Den främsta effekten sexuell objektifiering kan föra med sig är en snedvriden självbild, vilket bland annat kan leda till hälsorisker som depression, ångest och ätstörningar (Fredrickson & Roberts, 1997, s. 173). Objectification theory är ett teoretiskt ramverk som förklarar hur dessa hälsorisker är en följd av sexuell objektifiering, där kvinnor behandlas enbart som en kropp (eller kroppsdelar), och värderas utifrån hur attraktiv hon framstår (ibid, 174). Teorin förklarar att kvinnor många gånger socialiseras in i att se och behandla sig själva som sexuella objekt, vars syfte är att utseendemässigt bli bedömda av andra. Vidare beskrivs att kvinnor på grund av detta många gånger börjar betrakta sig själva från ett "utifrånperspektiv", vilket innebär att de i sociala sammanhang kan ha svårt att fokusera på annat än hur den egna kroppen ser ut (ibid, 178). Att detta sker kan höra samman med att kvinnor som till högre grad stämmer överens med de skönhetsideal som finns får fler sociala och ekonomiska fördelar än andra, medan de som inte lyckas leva upp till den internaliserade bilden av kulturella ideal kan uppleva negativa känslor som skam och ångest. Därför ses kvinnor ofta försöka förändra sitt utseende i syfte att uppnå skönhetsideal med hjälp av diet, mode, skönhetsprodukter och plastikoperationer (ibid, ss. 179, 181–182). Skönhetsingrepp har successivt blivit mer normaliserat och ses till viss del som en nödvändighet för att kunna nå upp till idealen (Johansson och Lalander, 2018, s. 133). För vår studie anses teorin relevant då den förklarar hur kvinnor kan påverkas av att ofta blir föremål för andras bedömning och att detta ofta medför negativa konsekvenser på en intrapersonell nivå.

2.3 Intrycksstyrning

Förklaringar till varför kvinnor väljer att konformera till könsnormer och skönhetsideal, trots att detta kan innebära negativ påverkan på deras förhållande till sig själva och den egna kroppen, kan förklaras på många olika sätt. Goffman (1959) myntade begreppet intrycksstyrning – en socialpsykologisk analys av hur individ och omgivning påverkar varandra, som han menade är en stor del av individers vardagliga liv. Begreppet förklarar hur individer framställer sig själva (*intrycksmanipulerar*) på ett sådant sätt som de tror uppskattas och/eller förväntas av andra i den givna kontexten. Att följa normer och leva upp till förväntningar andra har ses ofta som en bra metod för att uppfattas på ett positivt sätt (Nilsson, 2015, s. 125). Detta kan bidra med en förklaring till varför kvinnor väljer att framställa sig själva på ett visst sätt i en given situation, som att exempelvis klä sig sexualiserat eller genomföra skönhetsingrepp, även om de inte nödvändigtvis känner att de vill. De fördelar och den positiva respons och bekräftelse som kvinnor får genom att presentera sig själva i enlighet med könsnormer och skönhetsideal kan för många troligtvis upplevas som nödvändigt för att känna sig ”duglig”.

2.4 Feminism & Post-feminism

Mänsklig sexualitet kan beskrivas som en komplex produkt av natur, kultur och samhällsutveckling, vilken förändras och omskapas genom sin historiska och kulturella kontext (Johansson & Lalander, 2018, s. 127). Traditionellt har heterosexuella relationer med manlig dominans och kvinnlig undergivenhet varit normen för sexualitet – vilket i hög utsträckning kommit att prägla människors syn på hur sexualitet bör uttryckas (Aronson et al. 2018, s. 412). Dessa mönster har i det senmoderna samhället dock kommit att utmanas. Inom den feministiska disciplinen utökades forskning kring kvinnors sexualitet i och med utvecklingen av ”tredje vågens feminism” som fick genomslag och utbredning under 1980 och 90-talet. Frågor kring kvinnors sexuella frigörelse och egenmakt aktualiserades, vilket ledde till ett ökat utrymme för kvinnor att reflektera kring och utforska den egna kroppen och sexualiteten. Samtidigt hävdar många inom den feministiska disciplinen att det idag ställs högre krav än någonsin på kvinnor att förhålla sig till kroppen och dess utseendemässiga attribut. En ”sexig kropp” presenteras ofta som nyckelkällan till kvinnors identitet och en källa till makt – men också som något som kräver övervakning, disciplinering, förändring och konsumering för att anpassas till de allt snävare bedömningarna gällande ”kvinnlig attraktivitet” (Gill, 2007, s. 149).

Inom vad som ibland benämns den “radikala” feminismen argumenteras för att om kvinnor ska ha möjlighet att ta makten över sin kropp och sexualitet måste de aktivt göra motstånd mot patriarkala strukturers förtryck och sexuella objektifiering, eftersom detta systematiskt låser fast kvinnor i en underordnad position (Faahs, 2014, s. 273). Den post-feministiska rörelsen, som fått genomslag genom en allt mer sexualiserad och konsumentinriktad kultur, betonar att kvinnor idag ofta ställs inför fler valmöjligheter än någonsin tidigare – vilket skapar nya möjligheter och utmaningar för kvinnor i relation till identitetsskapandet (Gough m.fl. 2013, s. 215). Ofta hävdas att rörelsen är sprungen ur tankar om att feminismens huvudsakliga mål har uppnåtts och att det därmed anses legitimt (och önskvärt) för kvinnor att omfamna sådant som har med exempelvis utseenderelaterade ändamål att göra. Betoning läggs på kvinnors individualitet, utforskande av sexuell subjektivitet och sexuell egenmakt (ibid). Ett resonemang är att om kvinnor använder sexualisering till sin egen vinning kan detta generera i positiva känslor, såsom ökad frigjordhet och sexuell egenmakt (“*empowerment*”) (Lamb & Peterson, 2012, s. 708). Butler (1993) beskriver liknande idéer – exempelvis att individer genom att ta “etiketter”, såsom den sexualiserade bilden av kvinnor, och återanvända dem i eget syfte, kan dessa få ny mening och innebörd. Sådant som tidigare setts som förtryck kan istället användas som något stärkande (ss. 122–123). I relation till vår studie belyser dessa olika perspektiv att vad som upplevs stärkande ofta är en subjektiv tolkning/upplevelse. För vissa kan egenmakt handla om frihet från sexualisering – och för andra om frihet att tillåtas att uttrycka sin sexualitet mer explicit, exempelvis genom att framställa sig själv på ett sexualiserande sätt.

3. Tidigare forskning

I det här avsnittet presenteras sammanfattningar av vetenskapliga forskningsartiklar som kan användas som bakgrund till, och jämförelser med, den här studiens resultat. Under artikelsökningen visade sig forskningsområdet vara mer begränsat i den svenska kontexten än i många andra länder. Det var dessutom svårt att hitta studier som riktat in sig just på kvinnors egna resonemang/tankar. Vi har dock medvetet fokuserat på att använda studier från länder där kulturella normer kring skönhetsideal och sexualitet liknar de som syns i Sverige. Artiklarna har separerats i två delar: 1. *Socialisation och femininitetsnormer* och 2. *Självsexualisering och sexuellt agentskap*.

3.1 Socialisation & femininitetsnormer

I studien *“Sociocultural pressures, thin-ideal internalization, self-objectification, and body dissatisfaction: Could feminist beliefs be a moderating factor?”* (Myers & Crowther, 2007) var syftet att undersöka om feministiska övertygelser/tankar kan motverka internalisering av utseendeideal och självobjektivering (vilket ses kunna leda till negativ kroppsuppfattning). Författarna beskriver att kvinnor ofta upplever missnöje gällande det egna utseendet eftersom det är svårt att efterleva orimliga sociokulturella skönhetsideal. Teoretiker har argumenterat för att västerländska kulturers fokus på utseende ofta uppmuntras genom media, men också genom familjemedlemmar och andra i omgivningen. Feministiska teorier kritiserar ofta (och tar avstånd till) idéer om att kvinnor måste konformera till skönhetsideal. Vissa menar att kvinnor med feministiska övertygelser därför lättare kan stå emot påverkan från runtomliggande kropps- och skönhetsnormer. 95 kvinnor från Kanada deltog i studien som genomfördes med hjälp av enkätfrågor. Resultatet tydde på att feministiska övertygelser minskar den påverkan media (tv-program, reklam, tidningar etc.) har för internalisering av ideal, men syntes inte minska internalisering som sker genom social påverkan. Problemet, menar författarna, är att kvinnor exponeras för sexualiserande mediematerial och social påverkan från en väldigt tidig ålder, medan de introduceras för feministiska idéer senare i livet – vilket innebär att de sociokulturella idealen många gånger redan internaliserats.

“Internalized Sexualization and It’s Relation to Sexualized Appearance, Body Surveillance, and Body Shame Among Early Adolescent Girls” (McKenney & Bigler, 2014) är en studie där det primära målet var att testa om unga tonåriga tjejer internaliserat tanken om att det är viktigt att vara attraktiv för killar och om de, i sådant fall, till högre grad väljer att klä sig i sexualiserande kläder samt upplever högre grad av kroppsövervakning och kroppsskam än andra i deras ålder. 95 tjejer i åldrarna 11–15 år i USA deltog i ett första experiment och enkät med syfte att undersöka internaliserad sexualisering. I ett andra test deltog 235 tjejer mellan 11–15 år där korrelationen mellan internaliserad sexualisering och hög grad av kroppsövervakning och kroppsskam undersöktes. Forskarna kunde konstatera, vilket tidigare forskning också visat, att tjejer som internaliserat sexualiserande normer kring kroppen till högre grad övervakar den egna kroppen, upplever mer kroppsskam och ofta klär sig mer exponerande.

I den kvalitativa studien *“Aging, Femininity, and the Body: What Appearance Changes Mean to Women with Age”* (Winterich, 2007) analyserar författaren 30 djupintervjuer som

genomfördes med kvinnor från USA i åldrarna 46–71 år, med syfte att få förståelse för hur de påverkas av att åldras i en kulturell kontext där de utseendenormer som förespråkas ofta involverar att kvinnor ska se unga ut. Media spelar en stor roll i att förmedla ”ageism” (åldersdiskriminering) då unga kvinnor är överrepresenterade i bland annat reklam, vilket forskaren menar normaliserar kulturella idéer om att attraktivitet innebär att se ung ut. I resultatet beskrivs att vissa kvinnors respons till att bli äldre faller i linje med rådande skönhetsnormer – exempelvis att grått hår bör döljas. De flesta kvinnorna i studien ifrågasatte inte kulturella normer/standarder, utan såg istället kroppens åldrande (exempelvis ökad vikt), som ett misslyckande från deras egen sida. Det fanns också tydliga skillnader mellan heterosexuella och homosexuella kvinnor, där de heterosexuella kvinnorna i högre grad eftersträvade att anpassa sig till rådande skönhetsideal och normer.

”Exploring the bidirectional connection between belonging and women’s self-sexualization” (Allen, Grembowski, Mallett & Gervais, 2021) är en artikel som undersöker om utanförskap, eller rädsla för utanförskap, kan leda till att kvinnor väljer att klä sig på ett sätt som de tror får dem att upplevas sexiga. Forskarna föreslår att självsexualisering kan ge fördelar relaterat till ökad känsla av tillhörighet. Objectification theory används för att förklara hur kvinnors ”sexuella attraktivitet” starkt påverkar hur de behandlas av andra och att de därför använder sig av självsexualisering för att få kontroll över sin sociala omgivning. Tre studier (experiment) genomfördes, där det första bestod av 124 kvinnor med en medelålder på 19,31 år, det andra av 118 kvinnor med en medelålder på 18,74 år och i det tredje experimentet deltog 121 kvinnor med en medelålder på 39,76 år. Resultatet i studien visar att kvinnor ofta använder sig av självsexualisering som ett medel för att inte bli exkluderad, eftersom känslan av att få vara delaktig och passa in är viktig för människor.

I studien *”Swedish women’s perceptions of and conformity to feminine norms”* (Kling, Holmqvist Gattario & Frisen, 2017) undersöktes svenska kvinnors uppfattningar av, och konformitet till, femininitetsnormer. Studien genomfördes med både kvantitativ (mätning av tidigare forskning) och kvalitativ metod (fyra fokusgruppsintervjuer med 4–6 deltagare i varje). Resultatet visade att konformitet till femininitets-normer främst sker genom upprätthållande av utseende/skönhetsideal. Sexualisering/objektifiering i media beskrevs ha en bidragande roll i att upprätthålla orättvisor kopplade till genus. Deltagarna beskrev splittrade känslor mellan upplevt tvång att “ta hand om” sitt utseende, men en samtidig oro för att uppfattas som ytlig och icke-likvärdig (med män) när detta görs.

Artiklarnas relevans för den här studien:

De artiklar som presenteras ovan bidrar med förståelse för hur kvinnor i västvärlden socialiseras in i tankar om femininitetsnormer. Studiernas resultat visar att kvinnor genom socialisationsprocessen ofta internaliserar sexualiserande budskap och ideal. Bland annat beskrivs att kvinnor från en tidig ålder ofta internaliserar uppfattningen om att det är viktigt att efterleva kulturella skönhetsnormer – tankar som många gånger följer med genom livet och ofta sätter prägel på individers kroppsuppfattning och självbild. Eftersom denna studie (genom den första forskningsfrågan) riktar fokus åt hur kvinnor socialiseras in i föreställningar kring femininitet, köns- och skönhetsnormer ger de presenterade artiklarna en inblick i hur detta kan påverka tankar och upplevelser relaterat till kropp och sexualitet och de anses därför relevanta att använda som jämförelser med vår studies resultat.

3.2 Självsexualisering & “Empowerment”

I studien *“Up for it” or “asking for it”? Violence against women in the age of postfeminism* (Frazier, 2020) utforskades kvinnors tankar om postfeministiska idéer gällande en sexualiserad kropp som ”empowered” samt hur de upplever detta i relation till risken att, som kvinna, bli utsatt för våld. 15 kvinnor i åldrarna 23 till 49 i USA deltog i två djupgående, semistrukturerade intervjuer. Vissa respondenter i studien refererade till postfeministiska ideal i sina diskussioner och många uppmärksammade risker relaterat till detta och menade att uppmärksamhet från män var kopplat till både ökade känslor av empowerment, men också ökad risk att utsättas för våld. Några respondenter menade att det var roligt att få sexualiserad uppmärksamhet för sitt utseende – resonemang som präglades av termer som “eget val, lust och empowerment”. Samtliga respondenter pratade om risk för våld som något som behöver motverkas och betonade att detta har en stark effekt för deras tankar om den egna kroppen. Detta, menar författarna, tyder på att feminism kan skapa ökat utrymme att utmana könsrollers makt över kroppen, men vad gäller risk för att bli utsatt för våld finns inget sådant utrymme.

“Differentiating contributions of self-objectification and self-sexualization to young women’s sexual agency” (Grower & Ward, 2020) är en studie som bygger på tidigare forskning kring självobjektivering och självsexualisering och dess påverkan på kvinnors sexuella agentskap. Studien riktade, utifrån detta, in sig på att undersöka om kroppsovervakning, självobjektivering och självsexualisering förutsäger något om kvinnors sexuella självsäkerhet och tillfredsställelse samt hur de värderar sig själva och sin kropp utifrån upplevd attraktionsförmåga. Kärnfrågan i studien var: *“Är sexualisering stärkande eller begränsande för kvinnors sexuella*

egenmakt/agentskap”? 556 kvinnor i åldrarna 17–24 från USA deltog i en online-undersökning bestående av enkäter. Resultatet visade, i linje med resultat från tidigare studier, att hög grad av kroppsövervakning förutsäger minskat sexuellt agentskap, men också att självvärde baserat på sexuell attraktivitet kan bidra med starka känslor av rätt till njutning av sex och sexualisering. Detta kan, enligt forskarna, bero på att kvinnor antingen upplever en stark sexuell egenmakt genom självsexualisering, eller att de har internaliserat en “varumärkt” version av sexuell egenmakt – vilken egentligen är långt ifrån den feministiska tanken om sexuell egenmakt för kvinnor. Likt de flesta studier inom området är resultatet tudelat och beskriver att sexualisering/självsexualisering som “resurs för upplevd egenmakt” fungerar för vissa kvinnor, men inte för andra.

I studien *“Empowered Sexual Objects? The Priming Influence of Self-Sexualization on Thoughts and Beliefs Related to Gender, Sex, and Power”* (Aubrey, Gamble och Hahn, 2017) undersöks vilken effekt exponering för självsexualisering (att självmant framställa sig på ett sexualiserande sätt) har på ungas tankar kring könsroller och sexualitet. Experiment utfördes i USA, där 110 unga deltagare fick studera och beskriva sina tankar kring musikvideor där kvinnliga artister ägnade sig åt självsexualisering. Resultatet visade att mäns tankar sågs vara relaterade till sexuella stereotyper (*kvinnan som sexuellt objekt och mannen som sexdriven*), medan kvinnors tankar istället handlade om njutning av sexualisering. Att få uppmärksamhet från män tack vare sitt utseende (*“sexighet”*) beskrevs av vissa kvinnor som roligt och stärkande.

Liknande resultat kunde även ses i studien *“Enjoyment of Sexualization and Feminism: Relationships with Sexual Self-Schema and Psychosexual Health”* (Barnett, Maciel & Gerner, 2018), där forskarna undersökte korrelationen mellan njutning av sexualisering och sexuell självschema och psykosexuell-hälsa hos unga män och kvinnor i USA. Undersökningen gjordes genom online-enkäter. Resultatet i studien tyder på att kvinnor som i högre grad upplever njutning av sexualisering även uppfattar sig själva som mer attraktiva och har en mer positiv syn på sex. Kvinnor som upplever njutning av sexualisering sågs över lag ha en bättre sexuell hälsa än kvinnor som upplevde sexualisering negativt.

Trots att vissa kvinnor kan känna sig stärkta av sexuell uppmärksamhet, och att självsexualisering ibland tolkas som en “feministisk handling”, visar mycket forskning att det kan leda till negativa konsekvenser i längden. Liss, Erchull & Ramsey (2011) försöker i sin studie *“Empowering or Oppressing? Development and Exploration of the Enjoyment of*

Sexualization Scale” därför ta reda på om den ”njutning” vissa kvinnor upplever faktiskt är autentisk eller relaterad till stereotypa tankar om könsroller och sexistiska övertygelser. 212 kvinnor i USA svarade på online-enkäter. Resultatet visade att många kvinnor kände sig stärkta av att bli sexualiserade och ägnade sig därför mer åt självsexualisering. Trots en positiv upplevelse i stunden tydde resultatet dock på att sexualisering många gånger leder till negativa konsekvenser i längden – så som negativ kroppsuppfattning. Resultatet tydde på att kvinnor som njuter av sexualisering också har mer konservativa/traditionella värderingar och stereotypa uppfattningar om manligt och kvinnligt.

Artiklarnas relevans för den här studien:

Artiklarna ovan beskriver hur sexualisering och självsexualisering ofta påverkar kvinnor på ett eller annat sätt, men att upplevelserna av detta kan skilja sig åt. Mycket av resultatet i de presenterade studierna beskriver hur en del kvinnor upplever sig bli stärkta av att få sexualiserad uppmärksamhet och att själva ägna sig åt självsexualisering, men att det på sikt kan innebära en negativ effekt på kroppsuppfattning och självbild/känsla. Vidare beskrivs att kvinnor som har internaliserat stereotypa tankar om könsnormer och skönhetsideal oftare upplever njutning av sexualisering och ses därför ägna sig mer åt självsexualisering. Dessa resultat kan bidra med förståelse för de resonemang som kvinnorna i denna studie delar med sig av. Det ger också förståelse för hur komplext området är och att självsexualisering är något som ofta upplevs tudelat.

4. Avgränsning

Tidigare studier inom området har ofta fokuserat på hur kvinnors kroppsuppfattning påverkas av sexualisering/självsexualisering och framförallt i relation till sexualiserande mediematerial. De flesta studier är utförda i en annan kontext än den svenska. Under artikelsökningen visade det sig vara svårt att hitta artiklar riktar in sig på kvinnors egna resonemang och inställning till sexualisering/självsexualisering och femininitetsnormer. Vi hittade dock ett par kvalitativa studier som berör liknande områden som vår studie. Det som skiljer vår studie från många av de tidigare studier som presenteras är framförallt att vi riktar in oss specifikt på en mer djupgående analys av kvinnors egna resonemang kopplat till forskningsområdet istället för att mäta exempelvis styrka och samband. Att det inte forskats inom området i Sverige samma utsträckning som i andra länder skulle kunna ha att göra med att feminismen och jämställdhetsarbetet nått förhållandevis långt här och att det därför inte ansetts lika ”nödvändigt” att studera. Vi anser dock att området är högaktuellt även i den svenska kontexten

– inte *minst* med tanke på att individer här ofta är insatta i frågor gällande genus och feminism. Att ta del av hur svenska kvinnor, som vuxit upp i en kultur präglad av såväl feminism som post-feminism, resonerar kring dessa frågor tror vi kan bidra med intressanta aspekter för forskningsområdet. Om ett större utrymme funnits hade vi gärna inkluderat kvinnor i såväl yngre åldrar som äldre åldrar för att se hur resultatet är avhängigt kvinnornas egen ålder. Det hade också varit intressant att inkludera en urvalsgrupp med kvinnor som flyttat till Sverige senare i livet (från en kontext med andra kulturella normer) för att se om (och i så fall hur) resultaten skiljer sig.

5. Metod och metodologiska utgångspunkter

I följande avsnitt presenteras studiens metodologiska utgångspunkter/ramverk. Här beskrivs studiens metodval, urval, empiriskt instrument, etiska överväganden, tillvägagångssätt, transkriberingsprocess, kvalitetskriterier och analysmetod.

5.1 Metodval

Syftet med studien har varit att utforska deltagarnas egna tankar/reflektioner, resonemang och upplevelser för att få en djupare förståelse för forskningsområdet i den svenska kontexten. Därmed ansågs det lämpligt att utgå från en kvalitativ metodologi, där empirin består av deltagarnas egna ord (i kontrast till kvantitativ metod som bygger på data i form av mätbarhet/siffror). Kvalitativ forskning utgår från en interpretivistisk (tolkningsinriktad) ståndpunkt, där tyngden ligger på förståelse för hur individer i en viss miljö tolkar den sociala verkligheten. Deltagarnas perspektiv, och vad de upplever som betydelsefullt att förmedla relaterat till forskningens fokus, har således varit utgångspunkten (Bryman, 2018, s. 455, 487). Datan samlades in genom två fokusgruppintervjuer och fem individuella semistrukturerade intervjuer. Fokusgrupp som metod har blivit allt mer förekommande inom samhällsvetenskaplig forskning och studier av samtidskultur – inte minst inom feministisk forskning (ibid. ss. 605–606). I den här typen av intervjusituation ligger fokus på det samspel som sker i gruppen och respondenternas kollektiva meningsskapande inom ett visst tema/område. Detta kan bland annat generera i en större mångfald av åsikter/perspektiv. Det innebär även att respondenternas svar i högre utsträckning kan modifieras och utökas i relation till andra deltagares svar, samt att deltagarna ges ökat utrymme att styra intervjun i den riktning de anser viktig. Genom ett ökat inflytande hos respondenterna kan dessutom risken för upplevd exploatering och maktobalans mellan forskare och respondenter minska (ibid). Fokusgrupperna

kan således bidra med pluralism, och generell förståelse för området, för att sedan gå mer in på djupet i de individuella intervjuerna. De individuella intervjuerna utgick från ett semistrukturerat intervjuschema med vissa på förhand formulerade frågor, men med möjlighet att ställa följdfrågor och röra sig i olika riktningar utifrån deltagarnas svar (Kvale & Brinkmann, 2014. s. 563).

5.2 Urval

Den här studien inriktar sig på en specifik målgrupp (kvinnor mellan 20 och 35 år). Det finns flera anledningar till att just den här åldersgruppen ansågs relevant för studien, men den huvudsakliga anledningen handlade om att frågeställningarna i studien i hög utsträckning ansågs bygga på förmåga till självreflektion och att kunna reflektera kring komplexa frågor som rör den egna identiteten och sexualiteten. En yngre åldersgrupp, med individer som befinner sig i en identitetsskapande och ofta känslig fas i livet, hade förmodligen inte genererat i lika djuplodande reflektioner och hade inte upplevts helt oproblematiskt att genomföra med hänsyn till de etiska principerna. En målstyrd rekrytering var därför lämplig för att kunna nå en grupp individer som var aktuella sett till problemformulering, syfte och forskningsfrågor (Bryman, 2020, s. 495). Följande respondent-kriterier formulerades för att nå deltagare som ansågs aktuella för studien: **1) Individ identifierar sig som CIS-kvinna (född med kvinnligt kön och upplever sig som kvinna) och är mellan 20–35 år. 2. Har reflekterat kring områdena kropps-/skönhetsideal och sexualisering och upplever *inte* dessa som triggande eller svåra att prata om.** Dessa kriterier möjliggjorde för oss att nå deltagare som stämde överens med studiens målgrupp och som inte upplevde området som belastande/känsligt. Att urvalsgruppen som ingick i studien är snäv har troligtvis påverkat resultatet och detta hade högst troligen sett annorlunda ut om exempelvis kvinnor i en annan åldersgrupp eller från en annan kulturell kontext hade inkluderats. I tabellen nedan ges en presentation av de kvinnor som deltog i studien.

Tabell 1: Presentation av deltagare

Respondenter Fokusgrupp 1	R 1 = 32 år Student	R 2 = 29 år Student	R 3 = 28 år Arbetar	R 4 = 28 år Student	
Respondenter Fokusgrupp 2	R 1 = 31 år Föräldraledig	R 2 = 30 år Föräldraledig	R 3 = 35 år Föräldraledig	R 4 = 31 år Student	
Respondenter individuella intervjuer	R 1 = 29 år Arbetar	R 2 = 31 år Arbetar	R 3 = 31 år Student	R 4 = 21 år Arbetar	R 5 = 22 år Student

Fokusgrupp 1 bestod av fyra deltagare i åldrarna 28–32 år. Fokusgrupp 2 bestod av fyra deltagare i åldrarna 30–35 år. I de fem individuella intervjuerna var respondenterna i åldrarna 21–31 år. Fyra deltagare arbetade, sex var studenter på högskola/yrkeshögskola och tre var föräldralediga. Elva deltagare uppgav att de levde i en partnerrelation (med manlig partner) och två att de inte var i ett förhållande.

5.3 Empiriskt instrument / frågeformulär

För fokusgruppen sammanställdes ett schema (**bilaga 1**) som utgick från tre teman; **Tema 1:** Sexualitet och socialisation **Tema 2:** Sexualisering och **Tema 3:** Självsexualisering. Varje tema utgick från några på förhand formulerade frågeställningar för att öppna upp för diskussion kring området, exempelvis: ”Hur upplever ni att det pratas om kvinnors sexualitet i Sverige idag? Vad tror ni har påverkat era tankar kring sexualitet?”. Stimulusmaterial i form av bilder (reklam från media/sociala medier) användes också, med förhoppning om att det skulle underlätta för deltagarna att reflektera kring områdena. I de semistrukturerade intervjuerna användes en intervjuguide (**bilaga 2**) med på förhand formulerade intervjufrågor. Intervjuguiden inleddes med några bakgrundsfrågor för att sedan övergå till intervjufrågor, vilka formulerats med forskningsfrågorna och empirin från fokusgrupperna som grund. Forskningsfråga 1 fokuserade på att utforska hur deltagarna resonerar kring hur de socialiserats in i föreställningar kring femininitetsnormer och utgick från frågor som: ”Kan du berätta om hur idealen för kvinnor sett ut sedan du var barn/tonåring/ungdom?” och ”Kan du tänka tillbaks på, och berätta lite om, när du själv började fundera över din egen sexualitet och

kroppens sexuella attribut?”. I forskningsfråga 2 riktades fokus på att få ökad förståelse för hur deltagarna resonerar kring sexualisering och självsexualisering. Vi utgick där från intervjufrågor som: ”Vad tänker du när du ser kvinnor som aktivt väljer att framhäva sin sexualitet och sina sexuella attribut?” och ”Varför tror du att kvinnor ibland väljer att framhäva sin sexualitet / sexuella attribut?”. I intervjusituationen användes ljudupptagning via mobiltelefon eller dator för att spela in intervjun, detta för att kunna vara närvarande och fokusera på respondenternas svar och andra detaljer såsom mimik och kroppsspråk, samt för att underlätta vid framtida transkribering.

5.4 Etiska överväganden

Inom kvalitativ forskning finns ett antal etiska principer för att skydda deltagarnas integritet och för att de inte ska lida några men av deltagandet (Bryman, 2020, s. 170). Dessa är: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *nyttjandekravet* och *konfidentialitetskravet*. Informationskravet innebär att nödvändig information kring studien, såsom huvudsyfte och upplägg, förmedlas (ibid. s. 170). Detta tillgodosågs med hjälp av den informationsblankett som skickades till potentiella deltagare innan intervjutillfället. Det ansågs av yttersta vikt att tydliggöra information kring studiens område, eftersom det eventuellt kunde beröra sådant som inte alla är bekväma att dela med sig av. Genom att deltagarna uppmuntrades att reflektera kring sina egna känslor inför detta *innan* deltagandet blev aktuellt, ansågs det rimligt att anta att de som tackade ja till medverkan hade bildat sig en förståelse om det område studien berör. Det tydliggjordes att deltagandet var helt frivilligt och att deltagarna kunde välja att avstå från att svara, eller helt avbryta sin medverkan, utan att ange anledning till detta om så önskades. Formuleringen av intervjufrågor övervägdes noggrant och medvetet och riktade inte in sig på sådant som berörde deltagarnas privata sexualliv, eftersom detta hade kunnat upplevas inkräktande på den personliga integriteten. Det fanns dock inga garantier för att deltagarna själva i intervjusituationen inte skulle välja att lyfta fram händelser som berör sexuella situationer, men detta var inget som initierades av oss intervjuledare. Nyttjandekravet och konfidentialitetskravet belyser att den information som samlas in under studiens gång enbart används i forskningssyfte, samt att all personlig information om deltagarna aidentifieras för att säkerställa anonymitet så att svaren inte går att koppla till dem som personer (ibid, ss. 170–171). Även detta framgick i informationsbrevet. Samtyckeskravet uppfylldes genom att samtyckesblanketten skrevs under eller godkändes muntligt av deltagarna, efter att de tillgodosetts all information som rörde deras deltagande i studien.

5.5 Tillvägagångssätt

För att rekrytera respondenter lades en beskrivning av studien (forskningsområde, syfte och respondentkriterier), samt en kort presentation av oss i forskarparet, ut på de sociala medieplattformarna Facebook och Instagram. De som visade intresse för att delta i en individuell intervju meddelade sig via mail och fick informationsbrevet (bilaga 1) skickat till sig. Till fokusgrupperna gjordes ett så kallat bekvämlighetsurval, där vi bjöd in personer från våra sociala nätverk som var bekanta med oss och varandra sedan tidigare, eftersom detta ansågs ge bäst förutsättningar att uppnå en så naturlig och avslappnad situation som möjligt för deltagarna. Tid och plats för intervjuer planerades, där deltagarna själva fick avgöra om de föredrog att genomföra denna på plats fysiskt, eller på distans via Zoom/Teams/annan digital plattform. De båda fokusgrupperna samt tre individuella intervjuer utfördes i fysisk miljö och två individuella intervjuer på distans via dator. Innan samtliga intervjuer startade stämde vi av med deltagarna att de läst informationsbrevet och gick gemensamt igenom samtyckesblanketten, samt kontrollerade att deltagarna var införstådda med, och godkände, sitt deltagande.

Intervjuerna genomfördes med hjälp av de på förhand formulerade frågorna (bilaga 2 resp. bilaga 3), samt följdfrågor relaterade till deltagarnas svar, och pågick som kortast i 40 minuter och som längst 90 minuter. I fokusgrupperna deltog båda från forskarparet. I de individuella intervjuerna som genomfördes på plats i fysisk miljö togs beslutet att genomföra dessa med enbart en intervjuledare närvarande, detta för att reducera risken att respondenten skulle uppleva en maktobalans i intervjusituationen (Kvale & Brinkmann, 2014, ss. 51–52). I de två intervjuerna som genomfördes via digital plattform deltog båda från forskarparet (efter godkännande av respondenten). Rollerna delades då tydligt upp, där en i forskarparet agerade intervjuledare, och den andra närvarade passivt. Efter att empirin transkriberats startade kodningsprocessen, där vi till att börja med läste igenom det transkriberade materialet gemensamt i flera omgångar, för att därefter gå in på detaljnivå och meningen i innehållet. I tabellen nedan exemplifieras hur koder bröts ut från den insamlade datan.

Tabell 2: Utdrag ur kodningsprocessen.

Citat	Kondensering	Kod	Huvudtema	Undertema
<i>"Det känns inte fel, JAG känner mig inte fel för att jag väljer att uttrycka mig sexuellt eller vara sexig (...) Jag tycker att det stärker också. (respondent 2, fokusgrupp 2).</i>	Känns inte fel att välja att uttrycka sig sexuellt. Att uttrycka sig sexuellt kan kännas stärkande .	Agentskap Stärkande	Självsexualisering - Ökad frigjordhet	Frihet och egenmakt
<i>"Att man så tidigt i åldrarna börjar ifrågasätta: vem ska jag vara för att attrahera? Hur ska jag profilera mig för att gå hem?" (respondent 3, fokusgrupp 2).</i>	Ifrågasättande av egen "attraktionsförmåga" börjar tidigt i livet.	"Attraktionsförmåga" Självsexualisering belastande för kvinnor.	Kroppsovervakning	Attraktionsförmåga

5.6 Transkriberingsprocessen

Samtliga intervjuer spelades in med ljudupptagning via dator eller mobiltelefon, med anledning av att fokus skulle kunna riktas åt att så bra som möjligt genomföra intervjuerna och kunna uppmärksamma dynamik och icke verbal kommunikation (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 218). Vid de intervjuer båda i forskarparet närvarade spelades intervjun in på två enheter för att säkra upp utifall teknikstrul skulle uppstå. Intervjuerna transkriberades så nära inpå att de genomförts som möjligt (samma dag eller dagen efter) för att detaljer som ljudupptagningen inte kunnat snappa upp inte skulle gå förlorade. Den i forskarparet som hade genomfört intervjun/varit intervjuledare ansvarade för transkribering av denna, eftersom detta ansågs ge bäst förutsättningar att kunna återge respondentens berättelser på bästa sätt med detaljrikedom och nyanseringar i svaren. Symboler som skulle användas för att återge exempelvis pauser, skratt, suckar med mera beslutades i förväg, samt hur information som ansågs extra relevant för att besvara studiens syfte skulle markeras (exempelvis citat som fångade information som uppfattades som synnerligen viktig). Intervjuerna tog totalt 390 minuter och resulterade i 100 sidor transkriberad text. Det var viktigt att transkribera ordagrant eftersom tolkning av resultatet utfördes med hjälp av tematisk analys, vilket kräver att repetitioner, kategorier, metaforer, övergångar, likheter, skillnader och språkliga kopplingar i texten kan hittas och successivt leda fram till mönster och teman (Bryman, 2020, s. 705).

5.7 Kvalitetskriterier

För att uppnå extern reliabilitet ska en studie kunna upprepas, vilket är svårt i kvalitativa studier då sociala miljöer och interaktioner är föränderliga. Byte av forskare leder dessutom ofta till annorlunda tolkningar av datan. Istället har fokus legat på *intern reliabilitet*, där vi som forskarpar enats om hur empirin ska tolkas (Bryman, 2020, s. 465). Fokus riktades därmed åt att gemensamt diskutera innehållet i den insamlade empirin och nå fram till gemensamma tolkningar kring det vi sett och hört under intervjuerna. Validitet handlar om huruvida det som avses att mätas faktiskt mäts. Om extern validitet ska kunna uppnås måste resultatet från undersökningen kunna generaliseras till andra sociala miljöer och situationer. Inom kvalitativ forskning satsar därför på intern validitet, vilket syftar till att det ska finnas en överensstämmelse mellan det som observeras och det som sedan presenteras (ibid, ss. 465–466). Med tanke på att vår forskningsstudie har ett begränsat urval och är kontextspecifik kommer extern validitet inte uppnås. Däremot kommer vi genom utformning av intervjufrågor i relation till forskningsfrågorna, samt genom gemensam diskussion under analysen, kunna koppla insamlat material till syftet och därmed säkra den interna validiteten.

5.8 Analysmetod

Studien har fokuserat på att fånga upp respondenternas reflektioner, upplevelser och argument relaterat till sexualisering och självsexualisering. Vi valde att använda oss av tematisk analys, då denna metod ansågs vara bra lämpad för att få en övergripande bild av respondenternas resonemang. Tematisk analys är vanligt förekommande vid kvalitativa studier och handlar om att finna och identifiera mönster/teman genom kodning av den transkriberade texten. Det respondenterna säger och uttrycker är fokus för forskaren och kodningen sker utifrån detta (Bryman, 2020, s. 702). Enligt Bryman (2020) är det viktigt att vara vaksam på repetitioner, lokala typologier eller kategorier, metaforer och analogier, övergångar, likheter och skillnader, språkliga kopplingar, saknade data och teorirelaterat material, men samtidigt behöver något som upprepas inte nödvändigtvis vara ett tema. Det viktiga är att de teman som plockas ut faktiskt bidrar till forskningen.

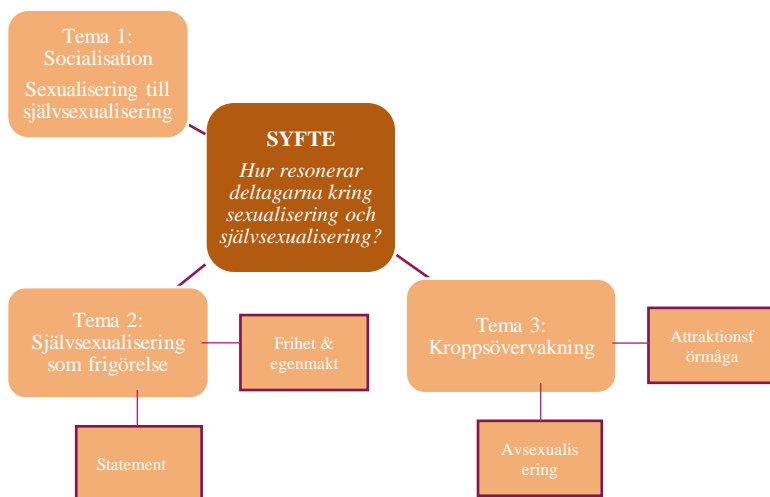
I denna studie kodades den transkriberade texten induktivt, vilket innebär att det styr vilka huvudsakliga teman/kategorier som upptäcks (Braun & Clarke, 2006, s. 13). Utifrån dessa skapades sedan snävare teman, inom vilka ytterligare kodning skedde, tills vi hade fått fram de teman och subteman som ansågs kunna användas i studien. Vi följde de faser som Braun &

Clarke (2006) tar upp som viktiga när en tematisk analys genomförs. De handlar om att först och främst bekanta sig väl med den insamlade datan. Efter det kan generella koder tas fram av det som verkar mest framstående och intressant för att sedan koda igen och ta fram teman. Därefter bör de teman som tagits ut i första skedet gås igenom för att undersöka om det finns tillräckliga data som stöder temat. När dessa steg är gjorda ska teman namnges och varje tema kodas var för sig för att slutligen analyseras. Genom att följa dessa steg fick vi ut relevanta teman som vi sedan satte ihop till en tematisk matris.

6. Resultat och analys

I följande avsnitt presenteras det resultat den insamlade datan genererat i efter analys och tolkning av det transkriberade materialet. En stor del av respondenternas svar omfattas av “tillbakablickar” till hur de resonerade kring området när de var yngre, vilket ansågs av stor vikt att inkludera i resultatet/analysen eftersom detta bidrar med förståelse inför respondenternas upplevelser av den samhälleliga kontext de vuxit upp i. Resultatet har organiserats i tre teman, vilka benämns: 1. *Socialisation – från sexualisering till självsexualisering*, 2. *Självsexualisering som frigörelse* och 3. *Kroppsövervakning*. För tema 2 och 3 tillkommer två relaterade subteman, vilka beskrivs mer ingående under respektive del. I matrisen nedan ges en överblick av de teman och subteman som presenteras i detta avsnitt.

Tabell 3: Tematisk matris – presentation av huvudteman och subteman.

Respondenter

De tretton kvinnor som deltog i studien var i åldrarna 21 till 35 år, med en medelålder på 29 år,

och samtliga var födda och/eller uppväxta i Sverige. Majoriteten uppgav att de levde i en relation med en (manlig) partner och några att de bodde ensamma eller inte var i ett förhållande. De två fokusgrupperna bestod av fyra respondenter i varje grupp. Vid citering benämns dessa FG 1 respektive FG 2 – R 1, R 2, R 3 och R 4. I de individuella intervjuerna deltog fem respondenter, vilka benämns II – R 1, R 2, R 3, R 4 och R 5.

6.1 Socialisation - Från sexualisering till självsexualisering

För att få en övergripande bild av hur respondenternas inställning till sexualisering och självsexualisering utvecklats genom livet, i samspelet med samhället och andra människor, riktade första forskningsfrågan in sig på hur respondenterna upplever att de socialiserats in i tankar kring femininitetsnormer. Respondenterna beskriver en samstämmig bild av att det varit svårt att värja sig från normativa ideal och stereotyper eftersom dessa ständigt funnits runtomkring i vardagens kuliss – och att ”reglerna” för kvinnlighet gjort sig påmind i stort sett överallt:

“Man såg det väl överallt mer eller mindre egentligen - trottoarpratarna, reklam, skolan. Vart man än vände sig fanns det ju någonstans, eller man blev påmind om hur man SKA se ut liksom” (II, R 2).

Utifrån det transkriberade materialet blev det tydligt att respondenternas inställning till de femininitetsnormer de mött via media, andra människor och övriga samhället varierat beroende på vilken livsfas de befunnit sig i. Respondenterna beskrev generellt att de hade en mer positiv, eller okritisk, inställning gentemot sexualisering och självsexualisering som yngre. Då handlade det framförallt om att man såg kvinnor som framhävde sina sexuella attribut, och anspelade på sin egen sexualitet, som inspirationskällor till hur femininitet kunde uttryckas. Utifrån respondenternas svar framgår att de redan i tidig ålder lärde sig att koppla samman kvinnors sexualitet med vissa utseendeattribut – och att framförallt representationer från media (TV-program, tidningar/tonårsmagasin och sociala medier) varit bidragande för hur tankar kring detta utvecklats.

“Det har ju alltid varit mycket bantningstips och hur man ska sminka sig, vad man ska ha på sig för att se så bra ut som möjligt liksom. Det har ju alltid varit mycket sånt i såna tidningar. [...] jag vet ju att jag som person satt och kollade i de här tidningarna och blev... inspirerad” (FG 1, R 1).

I fokusgrupp 2 blev det särskilt framträdande hur respondenterna resonerade kring sexualiserande ideal som yngre. I citatet nedan berättar respondent 2 för övriga deltagare om

några specifika TV-program hon mindes och hur dessa, på den tiden, präglade hennes tankar kring femininitetsnormer och ”kvinnlighet”. Ur detta mynnade konversationen mellan deltagarna ut i ett meningsskapande som på ett talande sätt tydliggör hur kvinnorna uppfattade de normer och ideal som ofta syntes:

R 4: *“Man hade ju aldrig sett det här förut - stringbikinis och stora tuttar, för det var ju inget man hade i sitt vanliga liv. Men ganska snabbt tycker jag ändå att det blev normaliserat, ja ganska lätt att influeras av det; “jag vill också se ut så, de är ju roliga, coola” (FG 2, R 2).*

R 4: *“Jag ville ju VARA som dom”.*

R 2: *“JA!”*

R 4: *“Speciellt när det var det där jävla programmet med Hugh Hefner [...] Det vet jag såhär bara “gud”...”*

R 2: *“...Mm, men det var nytt, det var spännande men jag såg det inte som att... För det var ändå starka, glada tjejer som...”*

R 4: *“Ja verkligen, “men de har de jättebra” (förställer rösten) det var ju den bilden...”*

R 2: *“... Ja, man reflekterade inte över att det skulle vara kvinnoförtryck på nåt sätt då”.*

R 1: *“Nej, snarare att de hade rätten till att göra HUR dom ville” (FG 2, R1, R2 & R4).*

Några respondenter nämner att de redan som barn uppmärksammades kring, vad de beskriver som, vikten av att som kvinna framstå som attraktiv för andra. Majoriteten beskrev dock början av högstadiet (eller tidiga tonåren) som en specifik brytpunkt då de i högre utsträckning började fundera kring sin sexualitet och den egna kroppen. Många förklarar att de under den här perioden började rikta ett större fokus åt hur den egna kroppen såg ut, och hur man ville presentera sig själv. Detta går i linje med Goffmans teori om intrycksstyrning, vilket handlar om att individer medvetet anpassar sin självpresentation i syfte att bli sedd på ett fördelaktigt sätt av andra människor (Nilsson, 2015, s. 125). Respondent 3 (II) beskrev det som *“en övergång där, som man kom på att det var ett ideal och att man skulle visa upp sig lite då”* (II, R 3). När respondenterna resonerar kring varför de själva ville visa upp sina kroppar under den här perioden förklarar de flesta att de tror att det berodde på den positiva uppmärksamhet och bekräftelse från andra människor detta genererade i. Respondent 2 (II) och respondent 4 (II) beskriver i citaten nedan det som många andra respondenter också menade var den huvudsakliga anledningen till självsexualisering som yngre; uppmärksamhet och bekräftelse.

“Jag var 14–15 när jag liksom började hitta min egen sexualitet och utforska i den. Då började jag utforska klädesmässigt också och hur jag ville ‘portray myself’ eller framställa mig själv liksom. Det

var ju mycket uringat, mycket fokus på bröst (skratt) det var det [...] Man ville komma med någonting, man försökte få uppmärksamhet genom bröstet liksom” (II, R 2).

“Det räckte liksom att bara vara snygg så fick man det man behövde ändå. Det var liksom den uppmärksamheten jag fick. Andra kanske hade A i alla ämnen och fick uppmärksamhet av lärare på det sättet, men man själv har ju använt sig av sin... kropp för att få den uppmärksamheten” (II, R 4).

När respondenterna diskuterade vidare kring femininitetsnormer och skönhetsideal var det tydligt att de flesta sett ett könsnormativt ideal som mest eftertraktat. Idealet beskrevs i termer som bland annat “smal kropp, stora bröst, stora läppar, hår-fri kropp, välskött hår”. Några respondenter lyfter dock fram ett annat perspektiv, där de beskriver att de själva betraktade normbrytande kvinnor som förebilder, eftersom dessa sågs som självständiga och kraftfulla. När respondenten i citatet nedan tänker tillbaka på tiden då hon var yngre finns det en tydlig uppgivenhet i att hon då inte upplevde sig ha den inre styrkan som krävdes för att stå emot pressen att anpassa sig till det stereotypa idealet – och att strävan efter att passa in och bli bekräftad vägde tyngre än önskan om individualitet:

“När jag var 12–13 var jag på väg in i en sån här ‘punk-grej’, började lyssna på punk och det ena med det tredje, tyckte det var najs. Och jag såg alltid, alltid, alltid som mest upp till de som var lite ‘avsexualiserade’, eller förstår ni? Alltså de som faktiskt hade hår under armarna, de som sket blanka fan i det och visade sin pondus och självständighet liksom [...] men då är det ju ändå det - nånstans hade man inte den styrkan, man var inte så... man ville passa in ännu mer och ha bekräftelse... framförallt (uppgiven suck)” (FG 2, R 4).

Genom respondenternas ovan nämnda citat exemplifieras hur kvinnorna i studien socialiserats in i, och ofta anpassat sig efter, samhällets förväntningar relaterat till könsnormer och “kvinnlig attraktivitet”. I det sociala samspelet med samhället och andra människor produceras och reproduceras ständigt normer kring genus och sexualitet och på så vis skapas uppfattningar hos individer vad som är att betrakta som exempelvis normalt, avvikande och eftersträvansvärt. Vad respondenterna återkommande beskrev som en strävan efter att passa in, och att rätta sig efter de normer de uppfattade som korrekta, benämns inom socialpsykologin som konformitet. Inom kritisk socialpsykologi belyses att konformitet i första hand inte bör studeras från en individnivå, eller betraktas som “individens interna drivkraft”, utan istället bör studeras ur ett perspektiv där samhällets inflytande på individen tillkännages (Gough, 2013, s. 119). Respondenternas berättelser synliggör vilken utpräglad effekt genussystemet ofta har för

individer gällande konformitet till könsnormativa beteenden och belyser det Butler (1988, s. 528) beskriver som könsreglering/könskontroll. Den underliggande drivkraften beskrivs ligga i att individer som anpassar sig till könsrollen uppmuntras och belönas för detta – medan de som går emot förväntningarna möts av sociala sanktioner. Precis som respondenterna tydliggör i sina resonemang kring självsexualisering i tonåren kan en drivkraft till anpassning handla om att man möts av uppmuntran och bekräftelse om könsrollen “ageras” på rätt sätt (enligt förväntade normer), men också om en rädsla för vilka konsekvenserna skulle bli om man skulle bryta mot dessa förväntningar. Utifrån respondenternas svar tolkar vi det som att många socialiserats in i tankar om att kroppens attraktionsförmåga är något som värderas högt i mötet med andra och att de, precis som objectification theory (Fredrickson & Roberts, 1997) beskriver, därför många gånger kommit att betrakta den egna kroppen som en tillgång/resurs.

6.2 Självsexualisering som frigörelse

Av respondenternas resonemang kring självsexualisering framgår att detta av många upplevs som ett komplext område präglad av tudelade tankar och känslor. Majoriteten ger uttryck för en tydlig uppgivenhet när de berättar om att de själva valde att presentera sig på ett sexualiserande sätt som yngre för att få uppmärksamhet och bekräftelse. Samtidigt betonar många respondenter att självsexualisering även kan upplevas stärkande och frigörande för kvinnor och bidra till en mer frigjord sexualitet. Temat har brutits ned i två subteman, vilka benämns 1. *Frihet och egenmakt* och 2. *Statement*.

6.2.1 Frihet och egenmakt

Ett återkommande tema som aktualiserades i såväl fokusgrupper som individuella intervjuer handlade om självsexualisering som en ”väg till frihet” och självständighet för kvinnor. Framförallt handlade deltagarnas resonemang om att samhället och andra människor inte ska tillåtas begränsa/inskränka kvinnors frihet och rättigheter att ge uttryck för sin sexualitet och möjligheter att visa upp sin kropp som de själva vill. Att uppleva kroppen som sin egen, och att kunna ge uttryck för sin sexualitet som man själv vill, lyfte många respondenter fram som viktigt. I citaten nedan diskuterar deltagare 1 och 2 i fokusgrupp 2 hur de resonerade kring “vägen till självständighet” i tonåren:

“Jag kollade mycket på de här programmen¹ och tyckte det var spännande, coolt och ville också ha stringtrosor själv, men då när jag skaffade mig det, för det fick jag ju inte för mamma [...] och då blev det ju en sån här “vafan, jag vill göra vad jag vill”-grej. Det ökade ju ännu mer att man ville se ut som de tjejerna och göra som man ville, som en självständighetsgrej” (FG 2, R 2).

“Att man kände att trosorna var som nån biljett till frihet liksom [...] Så kände jag också - att man kände att det här är MIN kropp och jag ska banne mig få göra vad jag VILL” (FG 2, R 1).

Vi tolkar respondenternas resonemang som att de många gånger, framförallt i tonåren, upplevde en stark vilja att bryta sig loss från sådant de då upplevde som begränsande. Att klä sig på ett mer exponerande sätt tycks då ha genererat i upplevelser av ökad självständighet som en del i frigörelseprocessen, vilket tydliggörs i citatet från respondent 2 (FG 2) ovan, där hon berättar att hon inte kunde tillåta sin mamma bestämma vilka underkläder hon skulle bära. Respondent 1 bekräftar att hon delade dessa tankar och att ett ”sexigt” klädesplagg (som stringtrosan i det här fallet) blev en, vad vi tolkar som, *symbol* – vilken genererade i ökade känslor av att äga den egna kroppen.

Det är tydligt att respondenterna befinner sig på olika ”nivåer” av skepticism inför självsexualisering. En del gav uttryck för en mer okritisk/positiv inställning och andra lutade åt en mer negativ inställning. De allra flesta beskrev dock i sina resonemang såväl positiva som negativa aspekter, vilket innebar att svaren ofta präglades av många nyanser. Respondenterna pendlade ofta fram och tillbaka i sina resonemang, men var överens om att självsexualisering många gånger kan ses som stärkande för kvinnor – åtminstone om detta sker enligt vissa villkor. Nedan följer en konversation mellan respondent 1, 2 och 4 (FG 2) som på ett tydligt sätt fångar den komplexitet, och respondenternas kluvenhet, inför området som var genomgående i de flesta intervjuer.

”Det känns inte fel, jag känner mig inte fel att jag väljer att uttrycka mig sexuellt eller att vara sexig – så länge man inte har en osäkerhet i det. Det är ju en fin gräns såklart, men jag tycker att det stärker också! Att man ser mycket av det, det är inte bara negativt, eller... det är ju negativt också, men förstår ni vad jag menar?” (FG 2, R 2).

”Att nånstans blir man tillfredsställd av när man... Till mig själv då – att om jag skulle få ta på mig något så att jag känner mig sexig och att jag känner tillfredsställelse i det – det är ju en skön känsla,

¹ Respondenterna diskuterar TV-programmet ”Girls of the playboy-mansion”.

härligt att jag känner mig det! Men också såhär: vad är det som har gjort att jag känner mig sexig? Och det är klart att man ska, fan va skönt att du känner dig det!” (FG 2, R 4).

“Men att man ska få välja NÄR man är sexig. Inte så här, om min bröstvärta råkar synas på stranden så skiter väl jag i det - men att någon annan utifrån då ska tycka att det är sexigt när bikinin ramlade åt sidan, DET känns fel. Men om jag - alltså man bestämmer själv att NU är jag sexig. Inte att någon skriker “fan vilken jävla röv” (FG 2, R1).

Respondent 2 beskriver trevande att hon ibland upplever självsexualisering som stärkande och att hon inte anser att detta är något problematiskt – så länge det inte bottnar i en underliggande osäkerhet. Respondent 4 bekräftar att det känns skönt att få känna sig sexig, men ställer sig även ifrågasättande och skeptisk till vad som egentligen är den bakomliggande anledningen till *varför* kvinnor känner sig stärkta av detta. Respondent 1 tar vid och menar att det framförallt handlar om det aktiva valet i att själv välja att porträttera sig på ett sexualiserat sätt – i kontrast till att sexualiseras av andra människor, vilket övriga respondenter höll med om. Vår upplevelse är att när respondenterna beskriver sina tankar om självsexualisering som något positivt/stärkande sker detta ofta med en påtaglig försiktighet. Det vi läser in mellan raderna är att det finns en del motstridiga tankar/känslor som deltagarna i många fall formulerar på ett väl avvägt sätt för att dessa inte på något sätt ska tolkas som icke-feministiska. Vår tolkning av respondenternas beskrivningar är att såväl feministiska som post-feministiska argument präglar deras tankar kring området, vilket skapar tudelade tankar och känslor. Många gånger tycks respondenternas argument härledas till det Gill (2007, s. 151) beskriver som ett ”post-feministiskt skifte” från kvinnor som ”sexuellt objektifierade ting” till aktiva, sexuella *subjekt* – som själva väljer att presentera sig på ett självsexualiserande sätt eftersom det går i linje med deras frigjorda intressen att göra så. Respondent 3 (II) ger i sin förklaring nedan en tydlig bild av essensen, det många respondenter beskrev som det mest avgörande, för deras tankar om självsexualisering som något frigörande/stärkande:

“Om man i kombination med att man känner att man har makten över sin egen njutning och vad man själv gillar och sådär. Om du då vill visa vad du gillar utåt, eller om du gillar att visa hud, eller du liksom visar din sexualitet - Go for it girl!”. [...] DU som KVINNA måste kunna forma det själv och visa det utåt - ingen annan ska göra det” (II, R 3).

Vi tolkar deltagarnas resonemang kring självsexualisering som överensstämmande med post-feminismens fokus på individualitet, frihet och sexuell subjektivitet. Fokus ligger ofta på att samhället och andra människor inte ska inkräkta på de egna valmöjligheterna. Som respondent

1 (II) uttrycker: *“Vem är samhället...vem är du att bestämma vad jag ska göra?!”* (II, R1). Det framgår tydligt i resonemangen att agentskap, egenmakt och det individuella valet är avgörande komponenter för självsexualisering ska kunna betraktas som något potentiellt stärkande. Att sexualiseras av andra, framförallt män, ansåg samtliga respondenter i såväl fokusgrupper som individuella intervjuer var högst problematiskt och oacceptabelt – men i de fall det upplevdes ske “för egen vinning” och på egna premisser ansågs det, precis som diskuterats inom den feministiska disciplinen, (exempelvis Lamb & Petersen, 2012) kunna generera i känslor/upplevelser av ökad frigjordhet och egenmakt.

6.2.2 Statement

Majoriteten av respondenterna gav uttryck för att de inte betraktar kvinnor i Sveriges sexualitet som frigjord. Den huvudsakliga anledningen till detta beskrevs vara att kvinnor som ger uttryck för sin sexualitet på ett sätt som inte stämmer överens med samhällets normativa förväntningar (exempelvis pratar öppet om sexuella erfarenheter, har sex med många olika partners) ofta döms för detta. Självsexualisering beskrevs ur det här perspektivet som en, vad vi tolkar som, motståndsstrategi mot detta stigma. En del respondenter lyfte fram resonemang om att det kan finnas ett reciprokt samspel mellan jämställdhet och självsexualisering – där kvinnors rättigheter till den egna kroppen och sexualiteten ökar ju mer samhället är/blir – men att självsexualisering också kan ses som en nödvändighet för att öka kvinnors chans till sexuell frigjordhet.

“Sen tror jag att vi kvinnor kanske har TAGIT vår egen frihet och njutning, att kvinnor kanske spelar lite på sin sexualitet - men då har man ju också en chans, ju mer jämställt det blir liksom - i det här får man ju ändå VÄLJA vad man vill. Alltså VILL man visa upp hela sin kropp och sexualitet då tycker jag man ska göra det och ‘embrace it’ liksom” (II, R 3).

“Det är väl mer så att jag gillar ju att... Inte visa upp min kropp kanske, men jag vill ha de kläderna jag gillar [...] man känner sig kvinnlig liksom, och som ett statement att ”jag går i det här bara för att jag vill göra det” [...] Vi ska sluta gömma oss liksom, vi kvinnor. Vi har lika mycket rätt till vår kropp som män har utan att vi ska bli dömda för det” (II, R 2).

”Ja men alltså, jag tror det är att ta makten över sin egen sexualitet liksom, och ja men sin kropp också i samband med det blir det ju liksom... och kanske göra det till sitt eget liksom, på vägen där” (II, R 3).

I respondenternas resonemang, som exemplifieras i citaten ovan, tydliggörs att självsexualisering i vissa fall betraktas som ett "statement" eller feministiskt ställningstagande, då det anses kunna öka kvinnors möjligheter att ta makten över den egna kroppen och sexualiteten. Vi tolkar respondenternas argument som att självsexualisering kan ses som en potentiell nödvändighet för att utöka utrymmet för kvinnors sexualitet att ta plats i samhället. Vår tolkning är att detta kan ses som en motståndsstrategi till att kvinnors sexualitet historiskt begränsats och underordnats mannens (Aronson et al, 2018, s. 412) – och att ett mer öppet/utagerande sexuellt uttryck kan upplevas frigörande. Det kan därmed tolkas som en ansträngning att göra motstånd mot de socialt konstruerade idéerna om vad "kvinnlighet" innebär, eftersom det går emot könsnormativa förväntningar att vara sexuellt uttrycksfull som kvinna. Respondenternas resonemang i citaten ovan menar vi går i linje med Butlers (1993) argument gällande omvandling av förtryck, där kvinnor beskrivs kunna uppleva sig ta kontroll över sexualisering genom att själva välja att sexualisera sina kroppar. På så vis kan det som tidigare upplevts begränsande istället bli en källa till agens och egenmakt. Självsexualisering kan ur det här perspektivet ses som en strategi för kvinnor att uppleva sig frigöra kroppen från de strukturer som begränsar.

6.3 Kroppsövervakning

Även om respondenterna, ur vissa aspekter, resonerar kring självsexualisering som en källa till frigörelse och stärkt sexuell egenmakt lyfter de också fram en mängd potentiella problem relaterat till detta. De mest framträdande problemen som framkom utifrån respondenternas svar var relaterat till att kroppen ofta tycks ses som ett "projekt" som behöver övervakas och manövreras – ofta utifrån önskan om att framstå som så attraktiv som möjligt – men i vissa fall för att minska risken att kroppen utvärderas av andra. Temat har brutits ned i två subteman: 1. *Attraktionsförmåga* och 2. *Avsexualisering*.

6.3.1 Attraktionsförmåga

Majoriteten av respondenterna i såväl fokusgrupper som individuella intervjuer beskrev att de upplever att det ställs stora krav på kvinnor gällande attraktivitet och att detta ofta för med sig stora utmaningar och negativa konsekvenser. Sociala medier, och ökad tillgång till pornografiskt material, lyftes återkommande fram som negativt inverkan eftersom detta ansågs bidra till ytterligare press på unga tjejer att konformera till den ideala, sexualiserade stereotypen av kvinnlighet. Många respondenter beskrev att de upplever att klämodet och

skönhetsidealen som riktas till kvinnor idag är mer krävande och exponerande än någonsin tidigare – och att dessa influenser, i och med sociala mediers framfart, blivit ännu svårare att undkomma. I citaten nedan ger respondent 2 och 3 (FG 2) sin syn på hur de upplever detta i den nutida svenska samhällskontexten:

“Det känns som att åldersgränserna suddats ut mellan vad som är barn, vad som är tonåring och vuxen i sexualitet - och det är ju sociala medier. Småbarn kanske följer Kim Kardashian som visar ALLT och då blir ju det normaliserat [...] alla har smala midjor, stora läppar, stora rumpor – och det är det här vi matas med varje dag. Som jag sa, det är skåpmat, man ser det hela tiden. Det blir normalt, man ska se ut så” (FG 2, R 2).

”Jag blir jätteledsen. Jag vet att jag så himla starkt tänkte, när Moore och Slitz² och de där tidningarna gick i graven, så vet jag att jag tänkte GUD vad SKÖNT - nu kommer det här försvinna, det här sunkiga kvinnoprofilerandet det kommer försvinna och det kommer vara så ute med sillisar³. Och så har det blivit nån jävla backlash till att bli tusen resor värre” (FG 2, R 3).

Många respondenter ansåg, likt respondent 2 och 3 i citaten ovan, att ”utvecklingen gått bakåt” vad gäller sexualisering och självsexualisering. Många gav uttryck för en tydlig uppgivenhet och frustration när de pratade om vilka förväntningar som ställs på kvinnor gällande ”attraktionsförmåga”. Den främsta anledningen till att respondenterna såg detta som problematiskt tycks framförallt relateras till deras tankar om att kvinnor många gånger prioriterar bort egna behov eftersom dessa överskuggas av fokus på att framstå som attraktiv i andras ögon. Respondent 3 (II) och respondent 3 (FG 2) exemplifierar detta i citaten nedan.

”Mycket är ju kanske då för att man har gjort sig till för killen och för att man tror att det ska liksom... att man ska vara sexig för HONOM” (II, R 3).

“Den sexuella debuten liksom, då har man ju funderat över sin sexualitet och inte såhär: ”är jag bi, är jag si?” Utan då är det mer: ”vem ska jag vara för att attrahera? Hur ska jag profilera mig för att gå hem?” (FG 2, R 3).

Majoriteten av respondenterna beskriver att de idag i högre utsträckning uppmärksammar kraven som ställs på kvinnors kroppar som orimliga jämfört med vad de gjorde som yngre. Det blir dock tydligt att, trots att detta uppmärksammas som problematiskt, har många respondenter svårt att frigöra sig från sina egna tankar om att kroppen förväntas se ut på ett visst sätt för att

² Tidningar (”herrmagasin”) där bilder på avklädda/lättklädda kvinnor ofta förekom.

³ Slangord för silikonbröst

anses attraktiv. Många förklarar att den egna kroppsuppfattningen och självbilden många gånger påverkas negativt och att det upplevs stressande att utvärdera det egna utseendet utifrån de referensramar och ramverk som upplevs finnas gällande ”kvinnlig attraktivitet”.

“Jag känner ju att jag är väldigt påverkad av influencers... Att jag tycker jag är gammal nu, då kan inte jag ha på mig vissa grejer, och man måste se ut på ett visst sätt för att vara snygg, och jag är inte alls lik dem. Jag blir jätte-påverkad, känner mig ful och ledsen. Vissa dagar jättemycket” (FG 1, R 1).

“Det är ju ett stressmoment, man MÅSTE verkligen, man har verkligen en MALL. Och den ska man gå efter. Så det är ju verkligen ett stressmoment att behöva tänka på. Jag måste ju typ kolla mig tre gånger i spegeln innan jag ens går ut för att handla ett paket mjölk liksom” (II R 5).

”Jag sätter alldeles för mycket press på mig själv. Jag har liksom fött barn för ett år sedan och tycker att min mage ska se ut som för två år sedan, vilket skapar en osäkerhet i hos mig då jag tycker att jag inte är sexig nog” (II, R 1).

I respondenternas resonemang framgår det tydligt att de ”regler” de upplever finns gällande kvinnlig attraktivitet på många sätt upplevs som belastande. Trots att de flesta beskriver att de har en större medvetenhet, och ställer sig mer kritiska till skönhetsidealen idag, tycks det ofta finnas en diskrepans mellan tankar/känslor och agerande. Samtliga respondenter förklarar att de upplever skönhetsidealen för kvinnor som orimliga och orealistiska – men många riktar, trots detta, stort fokus åt att efterleva dem. Detta blir särskilt framträdande när respondenterna pratar om sin inställning till skönhetsingrepp, vilket var ett återkommande område i såväl fokusgrupper som individuella intervjuer. Majoriteten av respondenterna ger uttryck för en kritisk inställning, där de betonar orimligheten i att kvinnor förväntas göra ingrepp för att leva upp till skönhetsnormen. Flera beskriver dock att de valt/väljer att göra skönhetsbehandlingar för att ”boosta” sig själva, men det går samtidigt att utläsa att vissa är skeptiska inför sina egna val.

”Jag har ju gjort bröstet och så gör jag fillers i läpparna regelbundet. Så det får jag ju säga, att det gör jag ju för att känna mig finare själv [...] det är ingenting jag ångrar och läpparna gör jag ju som sagt kontinuerligt – för att boosta mig själv liksom” (II, R 2).

“Jag tar ju botox och restylane⁴ liksom... Det känns ju bra. Sen är det ju rätt skevt att man gör det på ett sätt, men å andra sidan så gör man det ju. Jag gör ju det eftersom, efter att man har gjort det så får man ju nån slags bekräftelse, det känns ju bra liksom” (II, R 3).

“Jag kan ju tycka att det blir lite sorgligt, alltså särskilt när jag går till mig själv såhär: ”happ, nu ska jag nog ta botox igen” (uppgiven röst) förstår ni vad jag menar? Och så sitter man där och bara ”varför i helvete...? (suckar djupt) nääää...” (FG 2, R 4)

Det vi utläser ur respondenternas resonemang är främst en frustration kring att skönhetsidealen som förmedlas runtom i samhället upplevs orimliga och bidragande till att kroppsuppfattningen påverkas negativt – och att ”attraktionsförmåga” blir något av det viktigaste att eftersträva på bekostnad av annat. I objectification theory beskrivs att när kvinnor socialiseras in i tankar om det egna utseendet som främsta resurs, och blir medvetna om att de frekvent utvärderas av andra, internaliseras ofta bilden av ”självet som ett objekt”. Detta innebär många gånger att kvinnor börjar betrakta sig själva från ett bedömande utifrånperspektiv, där de ser sig själva genom andras blick, vilket kan leda till känslor av skam och ångest om man inte upplever sig leva upp till idealen (Fredrickson & Roberts, 1997). Precis som kvinnorna i studien beskriver kan detta medföra problem såsom negativ självbild – och att stort fokus riktas åt tankar om hur kroppen ser ut och bör manövreras för att framstå som så attraktiv som möjligt. Respondenterna poängterar att de nu i vuxen ålder nått ökade insikter om detta och att det blivit lättare att värja sig från samhällets påtryckningar jämfört med när de var yngre, men många beskriver att de fortfarande påverkas av de ideal de möts av, framförallt via sociala medier. Att kvinnorna i studien ställer sig kritiska till idealen, men inte fullt ut upplever sig kunna motsätta sig dessa, menar vi återigen vittnar om hur djupt rotade förväntningar på kvinnors attraktionsförmåga ofta är.

6.3.2 Avsexualisering

I relation till temat *kroppsovervakning* beskrev vissa respondenter en annan strategi för att kunna förhålla sig till att den egna kroppen ofta riskerar att bedömas och utvärderas av andra människor. Dessa respondenter beskrev att de idag inte längre önskar bli betraktade som ”sexiga” och att de därför ofta anpassar sin klädsel för att dölja de kroppsliga attribut som kan uppfattas som sexuella (exempelvis rumpa och bröst). Vi tolkar även detta som en form av kroppsovervakning – men som snarare syftar till att ”avsexualisera” kroppen för att slippa

⁴ Så kallad ”filler” som injiceras i ansiktet för att forma om exempelvis läppar.

andras blickar. Respondent 3 (FG 2) ger i citatet nedan sin förklaring till varför hon inte längre upplever det önskvärt att framställa sig själv på ett sexualiserande sätt.

“Jag vill inte se för ung ut, klädstilen vill jag INTE att den ska vara för liksom - jag vill INTE vara sexig... man vill hitta sin stil, men vad ÄR min stil? Och det känns viktigare för mig idag att, jag tänker om det handlar om att man vill bli tagen med mer respekt... Jag vill inte upplevas sexig” (FG 2, R3).

Respondenten beskriver att hon nu i vuxen ålder inte längre ser det som önskvärt att upplevas sexig och att detta kan tänkas handla om att det upplevs viktigare att inge respekt hos människor hon möter. Vi tolkar det som att detta fortfarande involverar en stor medvetenhet i självpresentationen, men en ny riktning i intrycksstyrningen som istället syftar till att styra andra människors uppmärksamhet till andra aspekter än den egna kroppen. Flera respondenter beskrev att de upplevt att den egna kroppen frekvent sexualiserats under en lång period av livet och att detta upplevts så pass påfrestande att de idag medvetet riktar fokus åt att minimera risken för att detta ska ske. I citaten nedan beskriver respondent 4 (II) och respondent 4 (FG 2) sina tankar/känslor av detta.

“Jag har sällan urringat eller kort på mig idag för att... jag klarar inte av det... alltså jag klarar inte av responsen man får på det” (II, R4).

“Jag tycker att det är svinjobbigt att bara såhär. Om jag skulle dra på mig ett par så jävla snygga jeans där jag får en sån jävla pang-röv och bara - nej, men jag vill inte att folk ska titta på min jävla röv, så då avböjer jag hellre. Jag vill liksom inte. För att nej det har varit för mycket. Det är så - jag orkar inte!” (FG 2, R4).

Enligt objectification theory kan kvinnor uppleva ångest/stress inför potentiell exponering och att inte veta när och hur kroppen betraktas och värderas av andra (Fredrickson & Roberts, 1997). Som respondenterna ovan beskriver kan detta leda till att kvinnor många gånger anstränger sig för *inte* framhäva sin kropp genom exponerande/tighta kläder – utan tvärtom försöker ”avsexualisera” kroppen på grund av att risken att sexualiseras av andra upplevs som allt för påfrestande. Vi tolkar detta som en strategi att försvara sig själv genom att minimera risken att utsättas för andras utvärdering av den egna kroppen – en strategi som dock fortfarande präglas av kroppslig övervakning och disciplinering. Vad som blir tydligt är att oavsett om syftet i självpresentationen är en önskan om att få mer uppmärksamhet av andra för sin ”attraktivitet”, eller att minska andras blickar, manövreras och övervakas kroppen ofta av kvinnor själva utifrån tankar om hur man kommer att bemötas av andra människor.

7. Diskussion och slutsatser

Syftet med den här studien var att få en djupare förståelse för hur unga kvinnor i Sverige resonerar kring sexualisering och självsexualisering. Vi ville med detta lyfta fram kvinnors upplevelser av att växa upp och leva i en samhällskontext där kvinnokroppen sällan får vara ”bara en kropp”, då den ständigt riskerar att bli föremål för bedömning och utvärdering. Vi ämnade också utforska deltagarnas inställning till självsexualisering – ett område som inom den feministiska disciplinen varit omdebatterat, då vissa anser att det genererar i ökade känslor av egenmakt för kvinnor, och andra menar att det leder till fortsatt förtryck. Vi upplever att det övergripande syftet kunnat besvaras (utifrån det utrymme som funnits att förhålla sig till) och att studien genererat i förståelse för området, vilket vi hoppas kan ge perspektiv åt de människor som läser den.

Genom fokusgruppintervjuer och individuella intervjuer med kvinnor var målet att få en så djup förståelse som möjligt för hur kvinnor i Sverige resonerar kring forskningsområdet. I detta avsnitt presenteras en diskussion kring resultatet, samt vidare analys, där vi jämför vår studies resultat med de empiriska studier som presenterats tidigare i avsnitt 3. Därefter följer en beskrivning av de etiska aspekter vi förhållit oss till under studiens gång och avslutningsvis egna reflektioner kring sådant som kan ha inverkat på studiens resultat och tankar om framtida forskning inom området.

Utifrån den första frågeställningen – *”hur resonerar respondenterna kring hur de socialiserats in i föreställningar om femininitetsnormer?”* fann vi att de flesta deltagarna mindes den tidiga tonåren som en period då kroppen blev mer än ”bara en kropp”, på så vis att de då riktade större fokus åt självpresentationen och att framhäva kroppens sexuella attribut. De flesta beskrev att de som yngre framförallt gjorde detta för att få uppmärksamhet och bekräftelse av andra eftersom det ofta genererade i positiva känslor. Vi förmodar att respondenterna troligtvis redan i den här åldern hade internaliserat en bild av attraktionsförmåga som en viktig aspekt av kvinnligheten och därför presenterade sig på ett sådant sätt för att få sociala belöningar – vilket går i linje med de resultat som beskrivs i McKenney och Biglers (2014) studie som påvisade att unga tjejer som internaliserat sexualiserande sociokulturella ideal oftare väljer att klä sig på ett exponerande/självsexualiserande sätt. Det fanns en samstämmighet hos respondenterna i vår studie om att de tidigare i livet inte reflekterade kring sexualiserande ideal som problematiska – utan snarare såg det som att kvinnor som valde att framhäva sin sexualitet, och porträttera sig själv på ett sexualiserat sätt, uppvisade styrka och frigjordhet. I Aubrey, Gamble och Hahns

(2017) studie, som undersökte unga kvinnor och mäns tankar om självsexualisering, beskrevs att tankarna hos kvinnor bland annat relaterades till att det kändes roligt och stärkande att få uppmärksamhet av män för sin ”sexighet”, vilket många respondenter i vår studie också beskrev att de upplevde som yngre. Vidare beskrev respondenterna i vår studie att de upplevt svårigheter att stå emot pressen att konformera till könsnormativa/stereotypa ideal, trots att de ibland sett ”normbrytande” kvinnor som förebilder. I studien av Allen, Grembowski, Mallet och Gervais (2021) beskriver forskarna att självsexualisering kan ge *”belonging benefits”*, det vill säga ökade känslor av tillhörighet/inkludering, vilket vi relaterar till det kvinnorna i vår studie beskrev som önskan om att passa in och få bekräftelse/uppmärksamhet från andra människor.

Slutsatsen vi drar utifrån den första forskningsfrågan är att respondenternas syn på sexualisering och självsexualisering har varierat beroende på vilken livsfas de själva befunnit sig i och att tonåren tycks ha varit den period då de upplevde mest ”fördelar” relaterat till självsexualisering och att få sexualiserad uppmärksamhet för sitt utseende. Trots att vissa betraktade normbrytande kvinnor som förebilder vägde önskan om att passa in och bli bekräftad många gånger tyngre än att gå emot könsnormer och förväntningar relaterat till dessa, vilket vi tolkar som en konsekvens av det Butler beskriver som genusystemets könsreglering/könskontroll.

Med utgångspunkt i den andra frågeställningen - *”hur resonerar deltagarna kring sexualisering och självsexualisering?”* har vi insett att frågan är svår att besvara inom ramen av det utrymme vi haft att förhålla oss till. Deltagarna lyfter fram perspektiv på såväl samhällsnivå som individnivå, vilket vittnar om områdets komplexitet. Samtliga respondenter menade att de idag betraktade sexualisering av kvinnor som är ett stort problem, men vad gäller självsexualisering var resonemangen mer tudelade. Många lyfte fram resonemang om självsexualisering som frigörelse och menade att det kan upplevas stärkande och frigörande för kvinnor att ha möjlighet att porträttera sig själv på ett sexualiserat sätt. Vissa beskrev att de betraktade det som ett ”statement”, vilket vi tolkade som en typ av ”feministisk motståndsstrategi” för att utvidga utrymmet för kvinnors sexualitet att ta plats i samhället. Det framgick att respondenterna i sina resonemang då framförallt tryckte på innebörder som berör kvinnors rättigheter, frihet och den egna valet – och att självsexualisering kan upplevas stärkande om det grundar sig i detta (till skillnad från att självsexualisera för att få uppmärksamhet/bekräftelse). I Grower och Wards (2020) studie beskrivs det att kvinnor som baserar sitt självvärde utifrån upplevd sexuell attraktivitet kan uppleva ökade känslor av rätt till njutning av sex och sexualisering, och att detta ofta beror på att kvinnor upplever ökad sexuell egenmakt genom självsexualisering eller att de internaliserat en varumärkt version av sexuell egenmakt. Vi kan inte med all säkerhet

såga att respondenterna i vår studies resonemang grundar sig i tankar/förståelse av kvinnors sexualitet som en “marknadsvara”, men vi menar att mycket tyder på att postfeministiska budskap satt prägel på deras inställning gällande självsexualisering som något stärkande. Om respondenterna internaliserat en kommersialiserad version av kvinnlig sexualitet, men samtidigt vuxit upp i en samhällskontext där feminism och genusfrågor gjort ett stort avtryck bidrar detta med en förståelse för de tudelade tankar/känslor som ofta beskrivs.

Utifrån den andra frågeställningen framgick också att kvinnorna, trots att de pratade om självsexualisering som något potentiellt stärkande, ofta var problematiserande och kritiska i sina resonemang. Samtliga respondenter menade att sexualisering av kvinnors kroppar fortfarande är ett stort problem i Sverige idag. I studien av Barnett, Maciel och Gerner (2018) beskrivs i resultatet att kvinnor som upplever sexualisering som njutbart/lustfyllt uppfattar sig själva som mer attraktiva och har en mer positiv inställning till sex. Just den studiens resultat blir svår att använda som jämförelse med vår studies resultat eftersom respondenterna i vår studie inte diskuterade sexualiserad uppmärksamhet som något önskvärt, utan tvärtom, belyste en mängd negativa aspekter relaterat till detta. Många respondenter beskrev förvisso att de upplevt det som glädjande och stärkande att få positiv uppmärksamhet av andra för sitt utseende, men att det då är avhängigt *hur* uppmärksamheten ges. Vi upplevde att det fanns en tydlig motvilja att prata om just sexualiserad uppmärksamhet som något positivt, vilket troligtvis beror på respondenternas medvetenhet om att detta ofta leder till problem för kvinnor (*vilket aktualiserades i exempelvis “me-too rörelsen” 2017*) och deras egna erfarenheter av att ha utsatts för sexualisering – vilket beskrevs ha upplevts obehagligt och kränkande. Detta relaterar vi till resultatet i Fraziers (2020) studie som beskriver att kvinnorna som deltog i studien dels upplevde uppmärksamhet för sitt utseende som stärkande, men också vägde in risken att som kvinna bli utsatt för våld.

Många av de studier som presenteras i avsnittet tidigare forskning belyser att kvinnors kroppsuppfattning ofta påverkas negativt av sexualiserande skönhetsideal. Även självsexualisering, som ibland kan upplevas stärkande “för stunden”, beskrivs i exempelvis Liss, Erchull och Ramseys studie (2011) som något som ofta leder till negativ självbild och kroppsuppfattning i längden – vilket respondenterna i vår studie också riktade mycket uppmärksamhet åt i intervjuerna. Det framgick tydligt att respondenterna i vår studie många gånger kämpar med sina egna tankar kring, och förhållningssätt till, den egna kroppen i relation till de skönhetsideal de möter. I Winterich (2007) studie, som riktade in sig på att utforska äldre kvinnors upplevelser av skönhetsnormer, beskrivs det att kvinnorna ofta upplevde svårigheter

att falla i linje med dessa som ett personligt misslyckande. Trots att vår studies målgrupp bestod av yngre kvinnor är det tydligt att de många gånger ifrågasatt sin egen attraktionsförmåga i relation till de skönhetsideal de möts av. Många respondenter beskrev att de upplevt negativa emotioner i att inte uppleva sig kunna "leva upp" till dessa. Det blev också tydligt att trots att majoriteten av respondenterna beskrev dagens skönhetsideal som orimliga och orealistiska eftersträvades ofta att efterleva dessa. Detta för våra tankar till Myers och Crowther's (2007) studie, där det beskrivs att eftersom kvinnor introduceras till sexualiserande sociokulturella ideal tidigare i livet än feministiska idéer (där sexualisering kritiserar), kan detta innebära att bilden av de sexualiserade idealen internaliserats och därmed blir svårare att värja sig ifrån. Vi menar att detta kan bidra med förståelse för varför kvinnorna i vår studie har svårt att ta avstånd till de normer och ideal de också ställer sig kritiska inför. Liknande resultat presenterades i Kling, Holmqvist Gattario och Frisens (2017) studie, där det beskrivs att de svenska kvinnor som deltog i studien ofta upplever en press att konformera till skönhetsideal, men samtidigt uppmärksammar det som problematiskt ur en jämställdhetssynpunkt och upplever en rädsla inför att bli betraktad som "ytlig". Vi tolkar det som att respondenterna i vår studie ofta upplever liknande känslor, men att "dömandet" snarare kan härledas till deras egna tankar om sig själva. Många beskrev att de, trots sin kritiska inställning till rådande skönhetsideal, hade svårt att inte anpassa sig efter dem (genom exempelvis skönhetsingrepp) – vilket ledde till ett ifrågasättande av de egna valen.

Vår slutsats är att kvinnorna i vår studie ställer sig starkt kritiska till sexualisering, men upplever tudelade tankar/känslor vad gäller självsexualisering. Vi tolkar det som att självsexualisering kan betraktas som både frigörande och begränsande. Kvinnorna pendlar ofta mellan "post-feministiska" tankegångar gällande frihet, rättigheter och sexuell egenmakt och traditionellt feministiska argument – där en kritisk inställning till att kvinnor förväntas anpassa sig efter sexualiserande könsnormativa ideal ofta lyfts fram. En annan slutsats vi drar är att respondenterna många gånger tycks uppleva kroppen som ett "projekt" dit stort fokus riktas – antingen för att framstå som så attraktiv som möjligt för andra, eller för att dölja kroppen för att slippa sexualiserad uppmärksamhet.

Vi har noggrant beaktat etiska aspekter genom hela studien. Eftersom området berör sådant som kan upplevas känsligt ansåg vi att det var viktigt att redan i informationsbrevet tydliggöra studiens område och syfte. Potentiella respondenter uppmanades att reflektera kring hur de själva upplever området innan deltagandet blev aktuellt. Vår egen approach i intervjusituationen har varit inkännande och vi har på ett medvetet sätt övervägt, och arbetat för, att minimera

riskerna för en eventuell maktobalans mellan intervjuledare och respondent. Allt insamlat datamaterial har förvarats på lösenordskyddade, privata datorer och information som kunnat kopplas till respondenter har inte dokumenterats.

7.1 Reflektioner och framtida forskning

Idén till den här studien grundade sig i ett eget intresse för genusfrågor, feminism och kvinnors sexualitet och en gemensam upplevelse av att kulturen i Sverige kommit att bli allt mer sexualiserad. Vi har upplevt att det "postfeministiska skiftet" som inneburit att kvinnor ofta själva väljer att presentera sig på ett sexualiserat sätt (och presenteras som aktiva sexuella subjekt i exempelvis reklam/media) blivit mycket framträdande, i synnerhet på sociala medieplattformar. Våra funderingar har framförallt handlat om huruvida kvinnor faktiskt upplever detta som "empowering"/stärkande, eller om det tvärtom upplevs som negativt/tvingande – och det var ur denna nyfikenhet som studiens problemformulering mynnade ut. Vi kan konstatera att det korta svaret på denna fråga, utifrån den empiri som samlades in, är att "det beror på". I vår mening väger dock nackdelarna ofta tyngre än fördelarna. Att flickkroppen så snart den transformeras till en kvinnokropp förväntas se ut på ett visst sätt för att blidka andra människors blick – och att kvinnor upplever de könsnormativa idealen som nästintill omöjliga att värja sig ifrån menar vi vittnar om ett omfattande samhällsproblem. Värt att nämna är att när studiens informationsbrev lades ut på sociala medieplattformar var gensvaret från kvinnor som ville delta överraskande stort och vi hade redan första dagen rekryterat det antal som behövdes, samt flera "reserver", vilket tyder på att många kvinnor upplever området som angeläget att belysa.

Att vi själva är kvinnor, och dessutom i samma ålder som urvalsgruppen, inser vi har varit både en styrka och en utmaning. Det har å ena sidan inneburit att vi haft en förståelse för respondenternas resonemang och att vi kunnat urskilja nyanser i den insamlade empirin, men vi har å andra sidan behövt vara oerhört medvetna och självkritiska i arbetet med analysen för att inte låta våra egna tankar/åsikter avspeglas i resultatet. Om vi hade genomfört studien igen hade troligtvis enbart fokusgruppintervjuer använts som datainsamlingsmetod då detta visade sig vara en mycket lämplig metod för studiens fokus och genererade i intressanta meningsutbyten mellan respondenterna. Samtidigt är vi medvetna om att det finns vissa risker med fokusgrupp som metod, då detta exempelvis kan innebära att respondenterna påverkar varandra i sina svar, vilket kan innebära att objektiviteten minskar.

Att vi gick in med en bred öppning i frågeställningen innebar att den insamlade empirin för det första blev otroligt omfattande och för det andra bestod av många komplexa och nyanserade reflektioner. Detta innebar att kodningen och analysarbetet blev tungrott samt att vi tyvärr inte haft utrymme att presentera allt vi egentligen hade önskat. Vi är medvetna om att urvalsgruppen representeras av en homogen grupp (heterosexuella, unga kvinnor som vuxit upp i Sverige), vilket högst sannolikt avspeglas i resultatet. I framtida studier hade det varit intressant att rikta in sig på hur exempelvis kvinnor som flyttat till Sverige senare i livet, från ett land där kulturella normer skiljer sig mot Sveriges, upplever området. Det hade också varit intressant att rikta in sig på kvinnor i en äldre målgrupps upplevelser i relation till den egna kroppens åldrande. Avslutningsvis önskar vi, för våra egna döttrar och alla andra unga tjejers skull, att det i framtiden finns ett ökat utrymme för kvinnors sexualitet att ta plats – men med minskad press utifrån könsnormers förhärskande regler gällande kvinnlig “attraktionsförmåga”.

Referenslista

Allen, J, Grembowski, M, Mallett, RK & Gervais, SJ 2021, 'Exploring the bidirectional connection between belonging and women's self-sexualization', *Self & Identity*, vol. 20, no. 7, pp. 877–892. Tillgänglig via: <https://www-tandfonline-com.libraryproxy.his.se/doi/pdf/10.1080/15298868.2020.1831588?needAccess=true>

American Psychology Association (2007) "APA Task Force on the Sexualization of Girls". Tillgänglig via: <https://www.apa.org/pi/women/programs/girls/report-full.pdf>

Aronson, Elliot, Wilson, Timothy D., Akert, Robin M. & Sommers, Samuel R. (2018). *Social psychology*. Ninth Global Edition Harlow: Pearson Education Limited

Aubrey, J. S., Gamble, H. and Hahn, R. (2017) 'Empowered Sexual Objects? The Priming Influence of Self-Sexualization on Thoughts and Beliefs Related to Gender, Sex, and Power', *Western Journal of Communication*, 81(3), pp. 362–384. doi: 10.1080/10570314.2016.1257822. Tillgänglig via: <https://www-tandfonline-com.libraryproxy.his.se/doi/pdf/10.1080/10570314.2016.1257822?needAccess=true>

Barnett, M., Maciel, I. and Gerner, M. (2018) 'Enjoyment of Sexualization and Feminism: Relationships with Sexual Self-Schema and Psychosexual Health', *Sexuality & Culture: An Interdisciplinary Quarterly*, 22(3), pp. 669–684. doi: 10.1007/s12119-018-9515-5. Tillgänglig via: <https://eds-p-ebSCOhost-com.libraryproxy.his.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=7&sid=0d249b7c-ce35-48d4-b430-6076bf57661a%40redis>

Braun, V., and Clarke, V. (2006). 'Using thematic analysis in psychology'. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). ss. 77-101.

Bryman, A. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Liber.

Bryman, A. (2020) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Liber.

Butler, J. (1988) 'Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory', *Theatre Journal*, 40(4), pp. 519-531. <https://doi.org/10.2307/3207893>

Butler, J. (1993) *Bodies that matter: on the discursive limits of 'sex'*. Routledge.

European Institute for Gender Equality (2020) 'Gender equality index 2020: Sweden'. Tillgänglig via: [https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2020-sweden#_utma=1.824667915.1643957767.1643957767.1643957767.1&_utmb=1.2.10.1643957767&_utmc=1&_utmz=1.1643957767.1.1.utmcsr=google%7Cutmccn=\(organic\)%7Cutmcmd=organic%7Cutmctr=\(not%20provided\)&_utmv=-&_utmh=30376767](https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2020-sweden#_utma=1.824667915.1643957767.1643957767.1643957767.1&_utmb=1.2.10.1643957767&_utmc=1&_utmz=1.1643957767.1.1.utmcsr=google%7Cutmccn=(organic)%7Cutmcmd=organic%7Cutmctr=(not%20provided)&_utmv=-&_utmh=30376767)

Fahs, B. (2014) "'Freedom to" and "freedom from": A new vision for sex-positive politics', *Sexualities*, 17(3), pp. 267–290. doi: 10.1177/1363460713516334. Tillgänglig via: <https://eds-p-ebSCOhost-com.libraryproxy.his.se/eds/detail/detail?vid=9&sid=4404e938-03b7-4037-b6c9->

01fdc48c2f06%40redis&bdata=Jmxhbm9c3Ymc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=95981935&db=aph

Frazier, K. E. (2021) 'Up for it' or "asking for it"? Violence against women in the age of postfeminism' *Feminism & Psychology*, 31(3), pp. 404–423. doi: 10.1117/0959353520963975. Tillgänglig via: https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0959353520963975?casa_token=5knI3tM6PeEAAAA:AgGxJTcS_VGL_XZ-Pg2IbH5e0ODA0yjI3sMIWiFeMKbXl0hQcnajJv-d3uInL1cU_9yYlhij79oWxg

Fredrickson, B. L. and Roberts, T. (1997) 'Objectification Theory: Toward Understanding Women's Lived Experiences and Mental Health Risks'. *Psychology of women quarterly* 21(2) pp: 173-206. Doi:10.1111/j.1471-6402.1997.tb00108.x Tillgänglig via: https://www.researchgate.net/publication/258181826_Objectification_Theory_Toward_Understanding_Women%27s_Lived_Experiences_and_Mental_Health_Risks

Gill, R. (2007) 'Postfeminist media culture: elements of a sensibility'. *European Journal of Cultural Studies*. 10(2) pp: 147-166. doi: 10.1177/1367549407075898 Tillgänglig via: <https://journals-sagepub-com.libraryproxy.his.se/doi/pdf/10.1177/1367549407075898>

Gough, B, McDonald, M och McFadden, M 2013, *Critical social psychology: an introduction*. Second edition., Palgrave Macmillan

Gisselmann, M., Hemström Ö., & Toivanen, S. (2018). Kön, genus och skillnader i hälsa. I Rostila, M., & Toivanen, S (red.) *Den orättvisa hälsan: om socioekonomiska skillnader i hälsa och livslängd*. Upplaga 2 Stockholm: Liber. ss. 67–85.

Grower, P and Ward L.M (2021) 'Differentiating contributions of self-objectification and self-sexualization to young women's sexual agency'. *Body image*, 38 (2), pp. 63-71. doi:10.1016/j.bodyim.2021.03.005. Tillgänglig via: <https://eds-p-ebscobost-com.libraryproxy.his.se/eds/detail/detail?vid=3&sid=4404e938-03b7-4037-b6c9-01fdc48c2f06%40redis&bdata=Jmxhbm9c3Ymc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=S1740144521000395&db=edselp>

Johansson, T. och Lalander, P. (2018) *Vardagslivets socialpsykologi*. Upplaga 3. Liber.

Kling, J., Holmqvist Gattario, K. and Frisé, A. (2017) 'Swedish women's perceptions of and conformity to feminine norms', *Scandinavian Journal of Psychology*, 58(3), pp. 238–248. doi: 10.1111/sjop.12361. Tillgänglig via: <https://eds-p-ebscobost-com.libraryproxy.his.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=8&sid=c59790a9-7355-45b2-9008-d0c2c382506f%40redis>

Kvale, S. och Brinkmann, S. (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. uppl. Studentlitteratur.

Lamb, S. and Peterson, Z. D. (2012) 'Adolescent Girls' Sexual Empowerment: Two Feminists Explore the Concept', *Sex Roles: A Journal of Research*, 66(11–12), pp. 703–712. doi: 10.1007/s11199-011-9995-3. Tillgänglig via: <https://eds-p-ebscobost-com.libraryproxy.his.se/eds/detail/detail?vid=7&sid=4404e938-03b7-4037-b6c9-01fdc48c2f06%40redis&bdata=Jmxhbm9c3Ymc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=edssjs.68F72C34&db=edssjs>

Liss M, Erchull MJ and Ramsey LR (2011) 'Empowering or oppressing? Development and exploration of the enjoyment of sexualization scale', *Personality & Social Psychology Bulletin*, 37(1), pp. 55–68. doi: 10.1177/0146167210386119. Tillgänglig via: <https://journals-sagepub-com.libraryproxy.his.se/doi/pdf/10.1177/0146167210386119>

McKenney, S. J. and Bigler, R. S. (2016) 'Internalized Sexualization and Its Relation to Sexualized Appearance, Body Surveillance, and Body Shame among Early Adolescent Girls', *Journal of Early Adolescence*, 36(2), pp. 171–197. Tillgänglig via: <https://eds.s.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=2&sid=8da542f6-9851-4348-9e13-fa179f1b9ae7%40redis&bdata=Jmxhbm9c3Ymc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=EJ1086055&db=eric>

Myers, T. A and Crowther, J H. (2007) 'Sociocultural pressures, thin-ideal internalization, self-objectification, and body dissatisfaction: Could feminist beliefs be a moderating factor?' *Body image*, 4 (3) pp, 296-308. doi:[10.1016/j.bodyim.2007.04.001](https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2007.04.001) Tillgänglig via: <https://eds-p-ebscohost-com.libraryproxy.his.se/eds/detail/detail?vid=5&sid=4404e938-03b7-4037-b6c9-01fdc48c2f06%40redis&bdata=Jmxhbm9c3Ymc2l0ZT1lZHMtbGl2ZQ%3d%3d#AN=S1740144507000411&db=edselp>

Nilsson, Björn (2015). *Socialpsykologi: bakgrund och utveckling*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Regeringen (2016). "Slutsatser avseende Sveriges kombinerade åttonde och nionde rapport". Tillgänglig via: https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/slutsatser-avseende-sveriges-kombinerade-attonde-och-nionde-periodiska-rapport_cedaw.pdf

Sveriges kvinnolobby (2020). "Inför lag mot sexistisk reklam". Tillgänglig via: <https://sverigeskvinnolobby.se/debattartikel-infor-lag-mot-sexistisk-reklam/>

Winterich, J.A (2007) 'Aging, Femininity, and the Body: What Appearance Changes Mean to Women with Age', *Gender issues*, 24 pp. 51-69. doi: [10.1007/S12147-007-9045-1](https://doi.org/10.1007/S12147-007-9045-1) Tillgänglig via: <https://link.springer.com/article/10.1007/s12147-007-9045-1?noAccess=true&fbclid=IwAR3tCAmWVu7i8k3yUqIQ7KYm6g69Im9hJpQbf5DWWNSHCsdMph36EB8ssHI>

Bilaga 1: Fokusgrupp – intervjuguide

Tema 1: Sexualitet & socialisation

Hur upplever ni att det pratas om kvinnors sexualitet i Sverige idag? Hur upplever ni att kvinnlig sexualitet porträtteras d.v.s. “visas upp”? Har detta ändrats med tiden?

Vad tror ni har format era tankar kring sexualitet? D.v.s. vart har ni lärt er om detta? Vart har informationen kommit ifrån? (*familj, vänner, media? barnböcker, skolan? sportklubb? nattklubb? klädaffär? mataffär? egna erfarenheter?*) Några särskilda minnen?

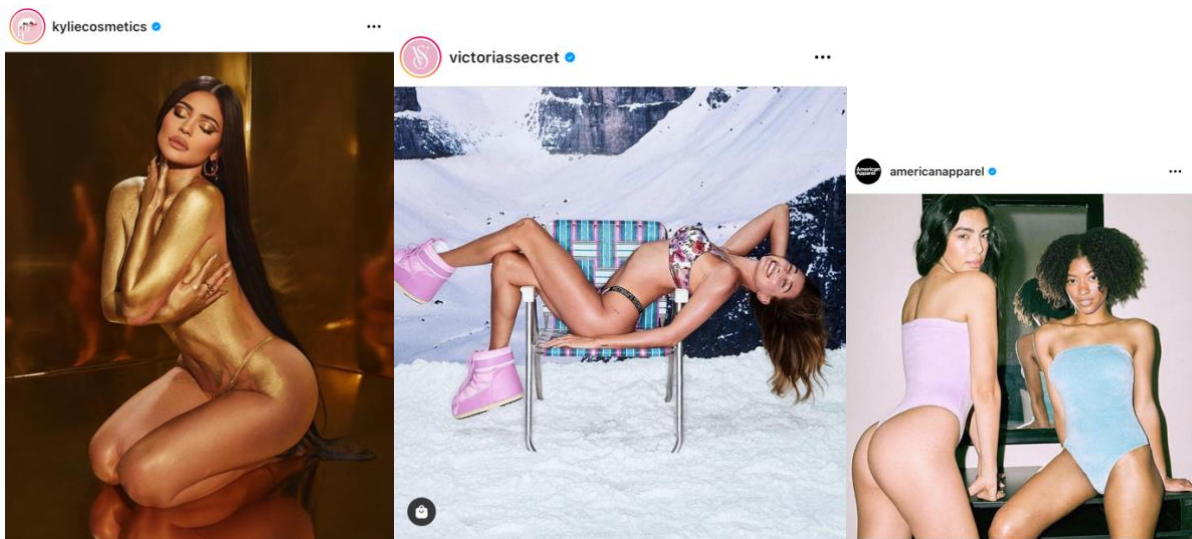
Tema 2: Sexualisering

Vad är era tankar kring dessa bilder? Vilka känslor uppstår hos er när ni ser dem? Reflekterar ni kring den här sortens bilder i vardagen? Vart möter ni den här typen av bilder? Är sexualisering av kvinnor ett problem i dagens Sverige? Eller bidrar det till något positivt? *Diskutera...*

Tema 3: Självsexualisering

Diskutera era tankar kring dessa bilder... Om kvinnor själva väljer att presentera sig själva på ett detta sätt – vad tror ni är syftet med att framställa/presentera sig själv så? Hur upplever ni bilderna? Påminner bilderna er om något? Något ni kan relatera till er själva? Kan ni ge exempel på när ni själva har valt att presentera er själva på ett sådant sätt? Hur upplever ni er själva då?

Exempel på stimulusmaterial:

Källor (stimulusmaterial). Bild 1: Hämtad från Kylie Cosmetics's officiella Instagram. Bild 2: Hämtad från Victoria's Secret's officiella Instagram. Bild 3: Hämtad från American Apparel's officiella Instagram.

Bilaga 2: Semistrukturerad intervju – intervjuguide

Bakgrundsfrågor:

- Hur gammal är du?
- Vilken är din huvudsakliga sysselsättning?
(arbete/studier/arbetsökande/föräldraledig/annat?)
- Hur ser din familjesituation ut? (partner, barn, annat)

FF 1: På vilka sätt har deltagarna socialiserats in i föreställningar kring kvinnors sexualitet?

1. Kan du berätta om hur idealen för kvinnor sett ut sedan du var barn/tonåring/ungdom? Vart uppmärksammade du dessa ideal? (Exempelvis familj, vänner, skolan? Media? Sportklubb, nattklubb, klädaffär?)
2. Kan du minnas några särskilda kvinnor som du tyckte var snygga/sexiga eller såg upp till på något sätt när du var yngre? Någon kändis? Något särskilt tv-program? Tidning? Någon i skolan? Tror du att du själv försökte efterlikna de här kvinnorna? I så fall – hur visade detta sig?
3. Kan du tänka tillbaks på, och berätta lite om, när du själv började fundera över din egen sexualitet och kroppens sexuella attribut (det som visas upp/är synligt för andra)?
4. När anser du att en kvinna är stark och frigjord i sin sexualitet? Kan du ge exempel på en kvinna (eller flera) i nutid som du tycker ger uttryck för en stark, frigjord sexualitet?
5. Tycker du att det finns något särskilt som uppmuntras gällande kvinnors sexualitet och sexuella uttryck i Sverige i nutid? I så fall, vad? Upplever du att detta ändrats med tiden?
6. Vart uppmärksammar du kvinnor som “visar upp” sin sexualitet i nutid?

FF 2: Hur resonerar deltagarna kring sexualisering och självsexualisering?

7. Upplever du att du väljer att presentera dig själv på ett visst sätt för att du vet att du kan bli bedömd utifrån ditt utseende? I så fall: Hur väljer du att presentera dig själv för att få positiv uppmärksamhet från andra?
8. Hur känner du dig när du får positiv uppmärksamhet från andra för ditt utseende? Varför känns det så tror du?
9. Har du / skulle du kunna tänka dig att förändra ditt utseende för att känna dig mer attraktiv / framstå mer attraktiv för andra?
10. Hur tror du att kvinnor påverkas av att bli bedömda utifrån sina fysiska/sexuella attribut? Hur upplever du själv att du påverkas av detta? (*kan du ge ett exempel på något tillfälle du känt dig sexualiserad?*)
11. Vad tänker du när du ser kvinnor som aktivt väljer att framhäva sin sexualitet och sina sexuella attribut?
12. Varför tror du att kvinnor ibland väljer att framhäva sin sexualitet / sexuella attribut?
13. Ibland föreslås att kvinnor kan använda sig av sin sexualitet och sina fysiska/sexuella attribut för sin egen vinning och att detta kan ge exempelvis sociala fördelar:

- Har du själv upplevt att du fått några fördelar för att du valt att "anspela" på din egen sexualitet? Någon särskild händelse du kan berätta om? Varför tror du att du valde att presentera dig så vid det tillfället?

14. Tror du att presentera sig själv så kan få andra konsekvenser? I så fall vilka?

15. Om kvinnor som inte lever upp till "normen" vad gäller exempelvis kropp och skönhetsideal (ex. ålder, kroppsstorlek) väljer att visa upp sin kropp på ett självsexualiserande sätt - vilket bemötande tror du hon får av andra?

16. Kan man påstå att kvinnors sexualitet i Sverige är frigjord idag? Varför / varför inte?

17. Har du något mer som du skulle vilja tillägga innan vi avslutar intervjun?

Bilaga 3: Missivbrev

Hejsan! Vi är två tjejer som studerar sista året på Socialpsykologiska programmet på Högskolan i Skövde. Just nu sitter vi och planerar inför vårt examensarbete som inriktar sig på att studera sexualisering/självsexualisering i nutid. Syftet är att få en djupare förståelse för hur unga kvinnor i Sverige idag resonerar kring frågor som berör *sexualitet, sexualisering och självsexualisering*. Vi söker nu deltagare för både enskilda intervjuer och fokusgrupp-intervju. Deltagandet sker i antingen enskild intervju eller fokusgrupp-intervju. Det är frivilligt att medverka och du kan när som helst välja att avbryta ditt deltagande eller avstå från att svara på frågor. Du kommer givetvis vara helt anonym - inga personuppgifter kommer att avslöjas. Är du intresserad av att delta? Fundera gärna kring respondent-kriterierna som följer:

- Du identifierar dig som CIS-kvinna (*född med kvinnligt kön och upplever dig som kvinna*) och är mellan 20 och 35 år,
- Upplever **inte** områdena kropps-/skönhetsideal och sexualitet som svårt eller belastande att prata om.

Skicka gärna ett PM eller mail till Emelie Kjellman Ask eller Caroline Bogren och skriv om du vill delta i **enskild intervju** eller **fokusgrupp**, så skickar vi dig en informationsblankett med mer information.

Kontaktuppgifter studenter (Emelie & Caroline):

a18emekj@student.his.se eller c19carbo@student.his.se

Kontaktuppgifter handledare (Lika Rodin)

lika.rodin@his.se

Bilaga 4: Informationsbrev

Information och förfrågan om deltagande i fokusgrupp / enskild intervju.

Stort tack för visat intresse att delta i vår studie!

Människors tankar och upplevelser av den egna kroppen och sexualiteten utvecklas och formas i hög utsträckning genom sådant vi möts av i den omgivande miljön. *Sexualisering* av kvinnor är ett område som diskuterats och problematiserats under lång tid, men är fortfarande högaktuellt - inte minst med tanke på samhällets digitalisering. *Självsexualisering* beskrivs kunna uppstå som en konsekvens av att individen lärt sig att sexualisering uppmuntras och belönas av samhället och andra människor.

Vi är två tjejer som studerar sista terminen på Socialpsykologiska programmet, Högskolan i Skövde, som är intresserade av att få en djupare förståelse för hur unga kvinnor i Sverige resonerar kring just sexualisering av kvinnokroppen. Vi vill därför genomföra en intervjustudie med förhoppning om att resultatet ska kunna bidra till en ökad förståelse för hur kvinnor i den nutida svenska kontexten upplever och pratar om detta område.

Vår målgrupp för studien är kvinnor i åldern 20–35 år. Anledningen till att vi valt att inrikta oss på just dessa åldrar är att våra frågeställningar i hög grad bygger på förmåga till självreflektion och hur dina upplevelser har utvecklats genom livet.

I fokusgruppintervjun kommer flera personer intervjuas samtidigt (i detta fall en grupp om 4–5 personer). Den enskilda intervjun genomförs med dig som deltagare och oss i forskarparet. Intervjun beräknas ta cirka 45–60 minuter och kommer att spelas in med hjälp av röstupptagning (för att underlätta senare transkribering). Du som deltagare medverkar helt frivilligt och kan närsomhelst välja att avstå från att svara på frågor eller avbryta din medverkan utan att ange förklaring till detta. Inga uppgifter som går att koppla till dig som person kommer att avslöjas och materialet hanteras konfidentiellt, vilket innebär att ingen obehörig kommer att kunna ta del av det.

Vi ber dig att tänka igenom hur du själv upplever områden som berör sexualitet, skönhets- och kroppsideal innan du tackar ja till deltagande. Om dessa områden upplevs jobbiga eller olustiga att prata om rekommenderar vi dig att avstå från deltagande, då vi inte kan erbjuda professionellt stöd utifall att frågorna som berörs skulle trigga igång negativa tankar/känslor.

Vid frågor/funderingar som uppstår före eller efter deltagande i studien kan du vända dig till oss eller vår handledare.

Kontaktuppgifter (studenter)

Emelie Kjellman Ask: a18emekj@student.his.se Caroline Bogren: c19carbo@student.his.se

Kontaktuppgifter (handledare)

Lika Rodin: lika.rodin@his.se

Bilaga 5: Samtyckesblankett

Samtycke till att delta i studien “sexualisering av kvinnokroppen” (Kandidatnivå, Emelie Kjellman Ask och Caroline Bogren).

Jag har skriftligen informerats om studien och samtycker till att delta.

Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande utan att ange något skäl.

Min underskrift nedan betyder att jag väljer att delta i studien och godkänner att den information jag delar med mig av kommer att användas för senare analys och som en del av studiens resultat. Citat (anonymiserade) kan komma att användas i presentationen av arbetet.

.....
Underskrift

.....
Ort och datum

.....